

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi mallioikeuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄSIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi mallioikeuslakia. Esitys perustuu mallien oikeudellisesta suojasta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin, ja siinä ehdotetaan muutoksia mallioikeuslain käsitteisiin, rekisteröinnin edellytyksiin, mallisuojan sisältöön ja laajuuteen sekä rekisteröinnin voimassaoloaikaan. Esitys sisältää myös direktiivistä riippumattomia ehdotuksia, jotka liittyvät yhteisrekisteröintiin, rekisteröinnin uudistamiseen sekä rekisteriviranomaisten päätösten tiedoksiantoon.

Mallioikeusdirektiivin tarkoituksena ei ole yhdenmukaistaa malleja koskevaa lainsäädäntöä kokonaisuudessaan, vaan direktiivi rajoittuu niihin säännöksiin, jotka kaikkein välittömimmin vaikuttavat sisämarkkinoiden toimintaan. Direktiivi pyrkii ensinnäkin yhdenmukaistamaan käsitteitä sekä mallisuojan saamisen edellytyksiä. Lisäksi direktiivi pyrkii siihen, että mallisuojan sisältö olisi yhtäläinen kaikissa jäsenvaltioissa.

Direktiivin mukaisesti ehdotetaan, että mallisuojan saamisen edellytyksenä olisi, että malli on uusi ja yksilöllinen. Mallia olisi pidettävä uutena, jos samanlainen malli ei ole aikaisemmin tullut julkiseksi. Mallia olisi

puolestaan pidettävä yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa jo aiemmin tunnetuksi tulleen mallin kokonaisvaikutelmasta. Moniosaisten tuotteiden osilta edellytettäisiin lisäksi, että kyseinen osa pysyy näkyvässä tuotteen tavanomaisen käytön aikana. Mallioikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi tuotteen ulkomuodon tiettyjä piirteitä koskeva mallioikeuden raja.

Mallisuojan laajuus määräytyisi ehdotuksen mukaan niin, että mallioikeus käsittäisi kaikki mallit, joista asiaan perehtynyt käyttäjä ei saa erilaista kokonaisvaikutelmaa. Mallisuojan voimassa oloaika ehdotetaan muutettavaksi niin, että rekisteröinti voisi olla voimassa viisivuotisjaksoittain enintään 25 vuotta.

Mallioikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi niin sanottua armonaikaa koskeva säännös, joka olisi poikkeus julkiseksi tulemisesta. Ehdotuksen mukaan mallia olisi mahdollista käyttää 12 kuukauden ajan ennen sen rekisteröinnin hakemispäivää tai etuoikeuspäivää ilman, että malli menettää uutuuden.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄSIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Suojakohde	4
Mallioikeuden saaminen	5
Mallioikeuden sisältö.....	5
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö	5
Yleistä	5
Pariisin yleissopimus	6
Haagin sopimus.....	6
Locarnon sopimus.....	6
TRIPS-sopimus	6
Pohjoismainen tilanne	7
2.3. Mallioikeusdirektiivi.....	7
Yleistä	7
Direktiivin tarkoitus	8
Direktiivin sisältö.....	8
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	9
Malli, tuote ja moniosainen tuote	9
Mallioikeuden rajaus.....	9
Rekisteröinnin edellytykset.....	9
Julkiseksi tuleminen ja armonaika	10
Rekisteröinnin esteet ja mallioikeuden sisältö	10
Suoja-alan laajuus	10
Mallioikeuden voimassaoloaika.....	11
Direktiivistä riippumattomat rekisteröintimenettelyyn liittyvät muutokset.....	11
4. Esityksen vaikutukset	11
4.1. Taloudelliset vaikutukset.....	11
4.2. Organisaatiovaikutukset	11
5. Asian valmistelu	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1. Lakiehdotusten perustelut.....	12
2. Tarkemmat säännökset	29
3. Voimaantulo	30
LAKIEHDOTUS	31
mallioikeuslain muuttamisesta	31

LIITE	37
RINNAKKAISTEKSTI.....	37
mallioikeuslain muuttamisesta	37
ASETUSLUONNOS	50
mallioikeusasetuksen muuttamisesta	50

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Voimassa oleva mallioikeuslaki (221/1971) annettiin pitkän pohjoismaisen valmistelun jälkeen vuonna 1971. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta on annettu mallioikeusasetuksella (252/1971).

Mallioikeuden tavoitteena on sekä kannustaa suunnittelijoita uuteen muotoiluun että tukea niitä, jotka ovat halukkaita investoimaan suunnittelun tuloksiin. Markkinoiden globalisoituessa on mallioikeuden samoin kuin muiden immateriaalioikeuksien merkitys korostunut; niin teollisoikeuksien kuin tekijänoikeuksienkin haltijoille on tärkeää, että suojan kohde saa suojaa ainakin tärkeimmillä markkina-alueilla. Kansainvälisen suojan tarpeesta johtuen on solmittu useita immateriaalioikeuksia koskevia kansainvälisiä sopimuksia. Myös sisämarkkinoiden toteutumista ja toimintaa on pyritty edistämään muun muassa yhdenmukaistamalla immateriaalioikeuksia koskevaa lainsäädäntöä.

Mallien oikeudellista suojaa koskevat säännökset ovat poikenneet toisistaan eri Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Näiden erojen on katsottu vääristävän kilpailua ja vaikuttavan sitä kautta sisämarkkinoiden toimintaan. Tämän vuoksi Euroopan yhteisöjen komissio antoi direktiiviehdotuksen, jonka tarkoituksena oli yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden mallien oikeudellista suojaa koskeva lainsäädäntö. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi mallien oikeudellisesta suojasta (98/71/EY), jäljempänä mallioikeusdirektiivi, annettiin 13 päivänä lokakuuta 1998. Mallioikeuslakia ehdotetaan muutettavaksi direktiivin voimaan saattamiseksi kansallisesti. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi joitakin lähinnä rekisteröintimenettelyyn liittyviä muutoksia.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Mallioikeus on teollisoikeudellinen suoja muoto, jolla luovan henkisen työn tuloksena syntyneen mallin luojalle turvataan määrä-

tyissä rajoissa yksinoikeus käyttää ammattimaisesti hyväksensä työnsä tuloksia. Mallioikeudella suojataan tavaran ulkomuotoa tai koristeen esikuvaa. Oikeus saadaan rekisteröimällä malli, ja edellytyksenä on, että malli on uusi ja että se olennaisesti eroaa siitä, mikä on tullut tunnetuksi ennen rekisteröimispäivää.

Suojakohde

Mallioikeus suojaa tavaran ulkomuodon. Tavarana tulee olla konkreettinen, teollisesti tai käsityönä valmistettava esine. Siten esimerkiksi työselostukset, käyttöohjeet ja sisustuspiirustukset eivät voi olla mallisuojan kohteena. Myöskään tietokoneohjelmat eivät voi saada mallisuoja.

Suojan kohteena on ulkomuodon esikuva, ei itse tavara. Mallisuoja haettaessa ei tavaraa tarvitse vielä edes olla olemassa. Mallisuoja annetaan tavaran ulkomuodon esikuvalle riippumatta siitä, onko ulkomuoto määrätyn esteettisten vai käytännöllisten näkökohtien mukaan.

Malli voi olla kaksi- tai kolmiulotteinen, ja tavaran ulkomuoto käsittää sen, mikä on silmin havaittavissa. Näin ollen uudet rakenteet, jotka käyvät ilmi vain rakennepiirustuksista, eivät kuulu mallioikeuden piiriin. Sen sijaan tavaran ulkomuoto saattaa kuitenkin käsittää myös tavaran sisäpuolen, kuten jääkaapin sisustan, ja saada näin ollen mallisuojan.

Suojattava malli voi olla kokoonpantava ja siinä voi olla esimerkiksi liikkuvia osia. Tällöin esineen ulkomuodon osoittaa lepotilassa oleva, välittömästi nähtävä kokonaisuus. Tavarana sellaisen osan ulkomuoto, joka voi olla itsenäisesti vaihdannan kohteena, voi myös saada mallisuojan.

Tavarana ulkomuodon esikuvan lisäksi suojan voi saada myös koristeen eli ornamentin esikuva. Koristeella ei ole välitöntä yhteyttä jonkun määrätyn tavaran ulkomuotoon, vaan se on tarkoitettu käytettäväksi erilaisten tavaroiden somistamiseen. Koriste ei ole itsenäinen esine, kuten koru, vaan se liittyy aina toiseen esineeseen koristeena. Koriste voi olla

pintakoriste tai reliefi ja esimerkiksi määrätty kuvio, jota käytetään tapeteissa, ikkunaverhoissa ja muissa tekstiileissä.

Mallioikeuden saaminen

Mallioikeus saadaan rekisteröimällä malli. Rekisteriviranomaisena toimii Patentti- ja rekisterihallitus. Rekisteröimisen edellytyksenä on, että malli on syntynyt luovan henkisen työn tuloksena ja että se on uusi. Lisäksi edellytetään, että malli on aikaisemmista tunnetuista malleista olennaisesti eroava.

Luovusvaatimus liittyy mallioikeuslain säädännön tavoitteeseen eli uuden muotoilun kannustamiseen. Ei ole tarkoituksenmukaista suojata epäitsenäisen jäljittelyn tuotetta eikä myöskään tavallisia ja muotoilultaan täysin tavanomaisia tuotteita. Suojaa saa se, joka on luonut mallin tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt.

Mallia koskeva uutuusvaatimus on absoluuttinen. Kaikki, mikä on tullut julkiseksi, katsotaan tunnetuksi ja jää näin ollen suojan ulkopuolelle. Malli on pääsääntöisesti tullut julkiseksi silloin, kun se on ollut suurehkon, yleisöä edustavan piirin saatavissa. Koska uutuutta tulkitaan suppeasti, uutuuden esteenä voi olla vain identtinen tai lähes identtinen malli.

Uutuuden määrittämisessä ratkaiseva ajan kohta on päivä, jolloin rekisteröintihakemus tehtiin tai etuoikeuteen vedottaessa etuoikeuspäivä. Jos samanlainen malli on tullut tunnetuksi ennen tätä päivää, ei mallia voida rekisteröidä.

Uutuusvaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa. Ensinnäkin malli voidaan rekisteröidä, vaikka se olisi tullut julkiseksi ennen hakemusta, jos julkisuus johtuu hakijaan kohdistuneesta väärinkäytöksestä. Julkiseksi tulosta tällä tavoin ei saa olla kulunut kuin enintään kuusi kuukautta. Toiseksi malli voidaan rekisteröidä, jos se on tullut julkiseksi sen johdosta, että malli on esitetty virallisessa tai viralliseksi tunnustetussa kansainvälisessä näyttelyssä.

Uutuusvaatimuksen lisäksi mallin on olennaisesti erottava aikaisemmin tunnetuista malleista. Eroavuutta arvostellaan kokonaisuuden kannalta eikä siis pelkästään yksityiskohtien kannalta. Olennaista eroa määri-

tettäessä mallia verrataan niihin aikaisemmin tunnetuksi tulleisiin malleihin, jotka koskevat samoja tai samankaltaisia tavaroita, joita varten malli aiotaan rekisteröidä.

Mallin rekisteröinti on voimassa viisi vuotta rekisteröinnin hakemispäivästä lukien. Rekisteröinti voidaan uudistaa mallinhaltijan hakemuksesta kahdesti eli mallisuoja voi saada enintään 15 vuodeksi.

Mallioikeuden sisältö

Mallioikeus merkitsee yksinoikeutta mallin ammattimaiseen käyttöön. Yksinoikeuden piiriin kuuluvat tavaran valmistaminen, maahantuonti, myytäväksi tarjoaminen, kaupaksi pitäminen, luovuttaminen tai vuokraaminen. Mallioikeus käsittää vain ne tavarat, joita varten malli on rekisteröity ja samankaltaiset tavarat.

Kun mallin mukainen tavara on mallioikeuden haltijan toimesta tai suostumuksella laskettu liikkeelle, yksinoikeus liikkeeseenlaskettuun tavarahan lakkaa eli sammuu. Tämä tarkoittaa sitä, että mallin haltijan yksinoikeus ei ulotu sen jälkeisiin toimiin, olivatpa nämä edelleenmyyntiä tai vuokrausta. Samminen koskee Euroopan talousaluetta eli mikäli tavara on laskettu liikkeelle missä tahansa Euroopan talousalueen valtiossa, mallioikeuden haltija ei voi estää tavaran tuontia Suomeen.

Mallioikeuden sisältöön saattaa liittyä rajoituksia. Ennakkokäyttöoikeus kuuluu henkilölle, joka mallin rekisteröimishakemuksen tekemishetkellä käytti ammattimaisesti mallia. Tällöin hän saa jatkaa mallin käyttöä pysyttämällä entisellään sen yleisen luonteen. Mallioikeutta saattaa rajoittaa myös malliin myönnetty pakkolupa. Pakkoluvan myöntää tuomioistuimien erityisillä perusteilla. Käytännössä pakkoluvan myöntäminen on erittäin harvinaista.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaisen lainsäädäntö

Yleistä

Tärkeimmät sopimukset, joissa säädetään muun muassa mallioikeutta koskevista asioista, ovat teollisoikeuden suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus (SopS 5/1921)

keva Pariisin yleissopimus (SopS 5/1921) vuodelta 1883, teollisten mallien kansainvälistä rekisteröintiä koskeva Haagin sopimus vuodelta 1925 ja siihen liittyvä vuonna 1999 solmittu Geneven sopimus sekä Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen (SopS 5/1995) liittyvä sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista, jäljempänä TRIPS-sopimus (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) vuodelta 1994. Pariisin yleissopimus ja Haagin sopimus kuuluvat Maailman henkisen omaisuuden järjestön (World Intellectual Property Organization) hallinnoimiin ja TRIPS-sopimus puolestaan Maailman kauppajärjestön (World Trade Organization) hallinnoimiin.

Pariisin yleissopimus

Suomi liittyi Pariisin yleissopimukseen vuonna 1921. Teollisoikeuden suojele kohdistuu sopimuksen mukaan patenteihin, maihin, tavaramerkkeihin, kaupallisiin nimiin, alkuperää osoittaviin merkintöihin sekä villipillisen kilpailun ehkäisemiseen. Yleissopimusta on tarkistettu useamman kerran, viimeksi Tukholmassa 1967.

Sopimus rakentuu kahden tärkeän periaatteen varaan: kansallisen kohtelun periaate ja vähimmäissuojan periaate. Kansallisen kohtelun periaate tarkoittaa sitä, että sopimukseen liittynyt valtio on velvollinen antamaan toisen jäsenvaltion kansalaisille kyseessä olevissa asioissa saman kohtelun kuin omille kansalaisilleen. Vähimmäissuojan periaate taas tarkoittaa sitä, että sopimustekstin suoja on vähintään se suoja, joka jäsenvaltion on annettava toisen jäsenvaltion kansalaiselle. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sopimukseen liittyvien valtioiden teollisoikeutta koskevan lainsäädännön tulee täyttää sopimuksen vaatimukset.

Pariisin yleissopimuksen käytännössä tärkein säännös koskee sopimusetuoikeutta. Sen mukaan sillä, joka on jossakin jäsenvaltiossa hakenut suoja keksinnölle, tavaramerkille tai mallille, on oikeus keksinnön osalta 12 kuukauden sekä tavaramerkin ja mallin osalta 6 kuukauden aikana hakea suoja muissa jäsenvaltioissa etuoikeuksin tuosta ensimmäisestä hakemuspäivästä lukien.

Haagin sopimus

Haagin sopimus teollisten mallien tallettamisesta on vuodelta 1925. Sopimusta on tarkistettu useamman kerran, viimeksi Genevessä 1999. Sopimusta uudistettiin Genevessä 1999 niin, että niin sanottujen tutkivien maiden erityistarpeet pystytään paremmin ottamaan huomioon. Tällaiset sopimusvaltiot voivat sopimukseen liittyessään edellyttää oman lainsäädäntönsä mukaisesti määrättyjä erityisehtoja niiltä mallioikeushakemuksilta, joissa ne tulevat nimetyiksi kohdemaiksi. Haagin sopimukseen on liittynyt tähän mennessä 29 valtiota. Suomi, sen paremmin kuin muutkaan Pohjoismaat, ei ole vielä liittynyt sopimukseen. Sen sijaan Suomi on allekirjoittanut Geneven pöytäkirjan ja kaikki Pohjoismaat ovat ilmoittaneet aikomuksestaan liittyä Geneven sopimukseen.

Haagin sopimuksella on luotu kansainvälinen hallinnollinen rekisterijärjestelmä. Sopimus antaa sopimusvaltion kansalaiselle mahdollisuuden hakea teolliselle mallille suoja yhdellä hakemuksella useassa nimeämässään ja sopimukseen liittyneessä valtiossa. Sen tarkoituksena ei ole yhdenmukaistaa kansallisia aineellisia säännöksiä, vaan järjestelmää hyväksyy lähtökohtaisesti kansallisten suojajärjestelmien erilaisuuden.

Locarnon sopimus

Teollismallien kansainvälisen luokituksen perustamista koskeva Locarnon sopimus (SopS 22/1972) hyväksyttiin 10 päivänä elokuuta 1968. Sopimuksen mukaan teolliset mallit on luokiteltu 32 luokkaan, jotka puolestaan on jaoteltu alaluokkiin. Sopimuksen mukaista luokitusta on tarkistettu useaan otteeseen, viimeksi vuonna 1998. Sopimukseen on liittynyt 35 maata. Suomen osalta sopimus tuli voimaan 16 päivänä toukokuuta 1972.

TRIPS-sopimus

TRIPS-sopimus tuli voimaan 1996. Sopimukseen on liittynyt tällä hetkellä 136 maata, Suomi mukaan lukien.

TRIPS-sopimuksen kaksi pääperiaatetta ovat kansallisen kohtelun periaate ja suosituimmuusperiaate. Kansallisen kohtelun pe-

riaate on sama kuin Pariisin yleissopimuksessa eli toisen sopimukseen liittyneen valtion kansalaiselle on annettava sama kohtelu kuin oman maan kansalaiselle. Suosituimmuusperiaate puolestaan tarkoittaa sitä, että kaikki ne edut, jotka on myönnetty jollekin sopimukseen liittyneelle jäsenvaltiolle, tulee myöntää myös muille sopimusvaltioille.

Uutta aikaisempiin kansainvälisiin sopimuksiin verrattuna on TRIPS-sopimuksessa säädetty riitosenratkaisujärjestelmä sekä valvontamenettely. TRIPS-sopimuksen säännökset ovat niin sanottuja minimisäännöksiä, mikä tarkoittaa, että jäsenvaltiot voivat säätää kansallisesti laajemmastakin immateriaalisuojasta. Sopimuksen artikloissa 25 ja 26 säädetään mallisuojaan vähimmäistasosta.

Pohjoismainen tilanne

Mallioikeusdirektiivin edellyttämiä muutostarpeita on käyty läpi pohjoismaisissa kokouksissa. Tavoitteena on ollut löytää mahdollisimman pitkälti yhteneviä tapoja saattaa direktiivi voimaan Pohjoismaissa. Täysin yhdenmukaiseen mallioikeuslainsäädäntöön ei kuitenkaan tällä kertaa päästään muun muassa erilaisista aikatauluista sekä asetuista tavoitteista johtuen. Tanskassa on jo annettu kokonaan uusi mallioikeuslaki, joka tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 2001. Norjassa valmistellaan myös kokonaisuudistusta ja hallituksen esitys annettaneen keväällä 2002. Ruotsi, samoin kuin Suomi, on lähtenyt liikkeelle kaksivaiheisesta mallioikeuslain uudistamisesta ja lähinnä direktiivin voimaan saattamista koskeva hallituksen esitys annettaneen vuoden 2002 alkupuoliskolla.

2.3. Mallioikeusdirektiivi

Yleistä

Suomen liittyttyä Euroopan Unioniin tuli Euroopan yhteisön oikeus osaksi Suomessa voimassa olevaa oikeutta. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaan yhteisön yhtenä tavoitteena on turvata yhteisön maiden taloudellinen ja sosiaalinen edistys poistamalla Eurooppaa jakavat raja-aidat sekä luomalla koko yhteisön käsittävät sisämark-

kinat. Sisämarkkinoiden toteutumiseksi on ominaista tavaroiden vapaata liikkuvuutta rajoittavien esteiden poistaminen ja sellaisen järjestelmän luominen, joka estää kilpailun vääristymisen sisämarkkinoilla.

Sisämarkkinoiden toteutumista ja toimintaa on pyritty edistämään muun muassa yhdenmukaistamalla immateriaalioikeuksia koskevaa lainsäädäntöä. Tämä koskee myös mallien oikeudellista suojaa. Mallisuojoissa olevat jäsenvaltioiden väliset erot voivat vääristää kilpailua ja vaikuttaa sitä kautta sisämarkkinoiden toimintaan. Euroopan yhteisöjen komissio antoi alustavan ehdotuksensa yhtenäisestä mallioikeusjärjestelmästä Euroopan yhteisössä jo kesäkuussa vuonna 1991. Tätä ns. vihreää kirjaa (Green Paper on the Legal Protection of Industrial Design) seurasivat vuonna 1993 komission ehdotukset yhteisömallisuoja koskevaksi neuvoston ja parlamentin direktiiviksi (KOM(93) 344 lopull.) ja asetukseksi yhteisön mallista KOM(93) 342 lopull., jäljempänä mallioikeusasetusehdotus). Helmikuussa 1996 komissio antoi muutetun ehdotuksen direktiiviksi (KOM(96) 66 lopull.).

Komission tavoitteena oli alun perin saattaa direktiivi ja asetus samanaikaisesti voimaan, mutta asetusehdotuksen käsittely lykääntyi kuitenkin useaksi vuodeksi, kun Euroopan parlamentti ei antanut alkuperäisestä asetusehdotuksesta lausuntoa ennen kuin direktiivistä oli päästy yksimielisyyteen.

Mallioikeusdirektiivi kuului parlamentin ja neuvoston väliseen yhteispäätösmenettelyyn. Koska valmistelussa ei päästy yhteisymmärrykseen, päädyttiin parlamentin ja neuvoston väliseen sovittelukomiteaan. Direktiivi hyväksyttiin muodollisesti vasta lokakuussa 1998.

Alun perin direktiiviehdotuksen kanssa annettu ehdotus neuvoston asetukseksi yhteisömallista hyväksyttiin 12 päivänä joulukuuta 2001 (2002/6/EY). Asetus tarkoittaa, että kansallisen mallioikeuden rinnalle tulee suoja-alaltaan laajempi yhteisömallioikeus. Yhteisömalli on voimassa aina koko yhteisön alueella. Sitä ei voida jakaa niin, että se olisi voimassa esimerkiksi vain osassa yhteisön valtioita. Yhteisömallien rekisteröinti keskitetään sisämarkkinoilla toimivaan yhdenmukaistamisvirastoon, joka jo tällä hetkellä toi-

mii tavaramerkkien osalta yhteisön vastaavana rekisteriviranomaisena. Yhteisömallin mitättömäksi julistamista haetaan pääsääntöisesti virastolta. Yhteisömallia koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet käsitellään puolestaan yhteisön mallituomioistuimissa, jotka ovat kansallisia erikseen nimettyjä tuomioistuimia.

Direktiivin tarkoitus

Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa mallien oikeudellista suojaa koskeva lainsäädäntö jäsenvaltioissa. Tarkoituksena ei ole yhdenmukaistaa malleja koskevaa lainsäädäntöä kokonaisuudessaan, vaan direktiivi rajoittuu niihin säännöksiin, jotka kaikkein välittömimmin vaikuttavat sisämarkkinoiden toimintaan. Sisämarkkinoiden tavoitteiden saavuttamiseksi on olennaista, että mallisuojan saamisen edellytykset ovat samat kaikissa jäsenvaltioissa. Tämän vuoksi on tärkeää antaa yhdenmukainen määritelmä mallin käsitteelle sekä uutuutta ja yksilöllisyyttä koskeville vaatimuksille. Lisäksi on olennaista varmistaa, että mallisuojan sisältö on yhtäläinen kaikissa jäsenvaltioissa. Sen sijaan direktiivi ei pyri yhdenmukaistamaan niitä kansallisia säännöksiä, jotka koskevat seuraamuksia, oikeussuojakeinoja ja täytäntöönpanoa. Lisäksi mallin rekisteröinti, mallisuojan uudistaminen ja mallin mitättöimistä koskevat menettelytapasäännökset jäävät kansallisen lainsäädännön varaan.

Direktiivin sisältö

Direktiivi määrittelee mallin, tuotteen sekä moniosaisen tuotteen. Suojan kohteena on direktiivin mukaan tuotteen ulkomuoto. Moniosainen tuote koostuu useista osista, jotka voidaan korvata tuotteen purkamisen ja uudelleen kokoamisen mahdollistavalla tavalla.

Suojan saamisen edellytyksenä on, että malli on uusi ja yksilöllinen. Direktiivin mukaan mallia on pidettävä uutena, jos samanlainen malli ei ole aikaisemmin tullut tunnetuksi. Direktiivissä tunnetuksi tulemisella tarkoitetaan julkiseksi tulemistä. Direktiivin uutuusvaatimus ei sinänsä ole absoluuttinen, vaan malli katsotaan tulleen tunnetuksi, jos se on voinut kohtuudella tulla Euroopan

unionissa alalla toimivien tietoon. Mallia on puolestaan pidettävä yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa jo aiemmin tunnetuksi tulleen mallin kokonaisvaikutelmasta.

Direktiivin mukaan myös moniosaisen tuotteen osat voisivat tiettyjen edellytysten täytyessä saada mallisuoja. Osat voivat direktiivin mukaan saada mallisuojan, jos ne pysyvät näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana ja osat itsessään täyttävät uutuuden ja yksilöllisyyden vaatimukset.

Direktiivi sisältää säännöksen niin sanotusta armonajasta (grace period). Tämän säännöksen mukaan mallin ei katsota tulleen julkistetuksi, mikäli se on tullut tunnetuksi mallin luojaan, hänen oikeudenomistajansa taikka kolmannen henkilön toimesta 12 kuukauden aikana ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää. Sama 12 kuukauden sääntö pätee myös, jos malli on tullut tunnetuksi mallin luojaan kohdistuneen väärinkäytöksen vuoksi.

Direktiivi sisältää myös säännökset suojan laajuudesta ja sisällöstä sekä suojan voimassaoloajasta. Voimassaoloaika on pisimmillään 25 vuotta.

Direktiivin mukaan suojaa ei voida antaa sellaisille tuotteen ulkoasun piirteille, jotka määräytyvät pelkästään tuotteen teknisen käyttötarkoituksen mukaan. Mallioikeutta ei myöskään myönnetä niille tuotteen piirteille, jotka on välttämättä toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta tuote voitaisiin liittää mekaanisesti toiseen tuotteeseen siten, että kumpikin tuote toimii tarkoitettulla tavalla. Mallioikeus voidaan kuitenkin myöntää mallille, joka sallii keskenään vaihdettavissa olevien tuotteiden monenlaisen kokoamisen tai liittämisen moduulijärjestelmäksi.

Direktiivin 14 artiklan siirtymäsäännös liittyy varaosien suojaan. Direktiivin tarkoittama varaosaa käytetään korjaustarkoitukseen tuotteen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi. Direktiivin käsittelyn yhteydessä ei päästy yhteisymmärryksen varaosien mallisuojusta ja tämän vuoksi direktiiviin otettiin ”stand-still” -lauseke. Direktiivi ei kiellä antamasta varaosille mallisuoja edellyttäen, että osat ovat näkyvissä tavanomaisen käytön

aikana ja että muut mallin rekisteröimisen edellytykset täyttyvät. Siirtymäsäännöksen mukaan jäsenvaltioiden, joiden lainsäädäntö tälläkin hetkellä sallii varaosien mallisuojaan, on pidettävä voimassa nykyiset säännökset. Muutoksia varaosia koskeviin säännöksiin voidaan tehdä vain, jos muutosten tarkoituksena on varaosamarkkinoiden vapauttaminen.

Direktiivin 18 artiklan mukaan Euroopan yhteisöjen komissio esittää kolmen vuoden kuluttua direktiivin täytäntöönpanopäivästä selvityksen direktiivin säännösten vaikutuksista teollisuuteen, kuluttajiin, kilpailuun ja sisämarkkinoiden toimintaan. Erityisesti komission tulee selvittää vaikutuksia moniosaisten tuotteiden ja osien valmistajiin, ja sen tulee antaa viimeistään vuoden kuluttua selvityksestään ehdotus muutoksista, jotka ovat tarpeen sisämarkkinoiden toteuttamiseksi erityisesti varaosien osalta sekä muutoinkin.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa direktiivin edellyttämät säädösmuutokset voimaan Suomessa. Erityisesti muutosehdotukset liittyvät mallisuojaan saamisen edellytyksiin sekä mallisuojaan sisältöön. Muutosehdotukset eivät sen sijaan koske seuraamuksia, oikeus-suojakeinoja eivätkä täytäntöönpanoa.

Esitys sisältää lisäksi joitakin direktiivistä riippumattomia muutosehdotuksia, jotka liittyvät lähinnä rekisteröintimenettelyyn.

Malli, tuote ja moniosainen tuote

Mallioikeuslain mukaan se, joka on luonut mallin tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, voi rekisteröimällä saada yksinoikeuden mallin ammattimaiseen käyttöön. Mallilla tarkoitetaan tavaran ulkomuotoa tai koristeen esikuvaa. Direktiivin mukaisesti lakiin ehdotetaan nyt otettaviksi mallin, tuotteen ja moniosaisen tuotteen määritelmät.

Mallilla tarkoitettaisiin tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä. Uutta olisi, että myös tuotteen irrottamattoman osan ulkomuoto voisi saada mallisuojaan. Osat, jotka ovat irrotettavissa ja jotka voivat olla itsenäi-

sen vaihdannan kohteena (kuten pöydän jalaka), ovat voineet saada suojaa aikaisemminkin. Koristeen (ornamentin) esikuvaa ei enää erikseen mainittaisi laissa, vaan ornamentteja käsiteltäisiin muiden tuotteiden tavoin.

Tuotteella tarkoitettaisiin teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita. Tuotteina pidettäisiin lisäksi osia, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, pakkauksia, pakkauksen ulkoasua, graafisia symboleja ja kirjaintyyppejä.

Moniosaista tuotetta ja sen osia ei voimassa olevan lainsäädännön mukaan ole eroteltu toisista tuotteista tai tavaroista, joten muutos tuo uuden käsitteen mallioikeuslakiin. Moniosainen tuote on esimerkiksi tuote, joka koostuu useista osista, jotka voidaan korvata siten, että tuote voidaan purkaa ja koota uudelleen, esimerkiksi koottava kirjajhyly.

Mallioikeuden rajaus

Mallioikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi tuotteen ulkomuodon tietynlaisia piirteitä koskeva mallioikeuden rajaus. Direktiivin mukaisesti mallioikeutta ei voitaisi ensinnäkään myöntää tuotteen ulkomuodon piirteille, jotka määräytyvät ainoastaan tuotteen teknisen käyttötarkoituksen mukaan. Toiseksi suojaa ei voitaisi myöntää tuotteen ulkomuodon piirteille, jotka on toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta mallin sisältävä tuote voitaisiin mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen niin, että kumpikin tuote toimii tarkoitetulla tavalla. Tästä säännöstä poiketen voitaisiin mallioikeus kuitenkin myöntää moduulijärjestelmille kuten esimerkiksi LEGO®-palikoille.

Rekisteröinnin edellytykset

Mallioikeuslain säännöksiä rekisteröinnin yleisistä edellytyksistä ehdotetaan muutettaviksi. Direktiivin mukaisesti mallin tulisi olla uusi ja yksilöllinen. Mallia pidettäisiin uutena, jollei samanlainen malli ole tullut julkiseksi aiemmin. Mallien samanlaisuus perustuisi siihen, että niiden piirteet eroavat toisistaan vain epäolennaisilta yksityiskohdilta. Uutuusvaatimuksen lisäksi edellytettäisiin mallilta yksilöllisyyttä. Mallia pidettäisiin yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttä-

jän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa aikaisemmasta mallista. Voimassa oleva laki ei tunne tällaista asiaan perehtyneen käyttäjän tekemää arviota ja lisäksi sen mukaan mallin tulee olennaisesti erota siitä, mikä on tullut tunnetuksi ennen rekisteröinnin hakemispäivää. Direktiivin 5 artiklassa ei puhuta olennaisesta erosta. Sen sijaan direktiivin 13 johdantolauseen mukaan mallista saatavan kokonaisvaikutelman tulee selvästi erota aikaisemman mallin antamasta kokonaisvaikutelmasta. Näin ollen voidaan katsoa, että direktiivin tarkoituksena ei sinänsä ole alentaa mallisuojaajan tasoa. Tätä näkökantaa puoltaa myös se, että yksilöllisyysvaatimusta sovelletaan laajemmin, jolloin suojan taso tältä osin nousee.

Moniosaisen tuotteen osan mallin rekisteröinnin edellytyksenä olisi uutuus- ja yksilöllisyysvaatimuksen lisäksi, että asianomainen osa pysyy näkyvässä tuotteen tavanomaisen käytön aikana.

Julkiseksi tuleminen ja armonaika

Julkiseksi tulemistä koskevat mallioikeuslain säännökset ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan direktiivin säännöksiä. Mallin katsottaisiin tulleen julkiseksi, jos se on julkaistu rekisteröintimenettelyssä tai muutoin taikka asetettu näytteille tai sitä on käytetty liiketoiminnassa tai se on muulla tavoin tullut julkiseksi. Julkiseksi tulon absoluuttisuudesta siirryttäisiin direktiivin mukaisesti suhteellisuuteen säätämällä, että malli ei tulisi julkiseksi, ellei julkistaminen olisi voinut kohtuudella tulla Euroopan unionissa alalla toimivien tahojen tietoon heidän tavanomaisen liiketoimintansa yhteydessä.

Mallioikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi armonaikaa koskeva säännös, joka olisi poikkeus julkiseksi tulemisesta. Tämän uuden säännöksen mukaan mallia olisi mahdollista käyttää 12 kuukauden ajan ennen sen rekisteröinnin hakemispäivää tai etuoikeuspäivää ilman, että malli menettää uutuuden. Voimassa olevankin lain mukaan malli on voitu rekisteröidä, mikäli malli on tullut julkiseksi sen johdosta, että mallin hakija on esittänyt mallin virallisessa tai viralliseksi tunnustetussa kansainvälisessä näyttelyssä aikaisintaan kuusi kuukautta ennen rekiste-

röintihakemuksen tekemistä. Nyt tämä säännös sisältyisi laajempaan armonaikaa koskevaan säännökseen ja aika piteneisi myös tältä osin 12 kuukauteen.

Voimassa olevan lain mukaan malli voidaan rekisteröidä, vaikka se aikaisintaan kuusi kuukautta ennen rekisteröintihakemuksen tekemistä on tullut julkiseksi ilmeisen väärinkäytöksen johdosta. Myös tätä uutuusvaatimuksesta tehtävää poikkeusta koskevaa aikaa pidennettäisiin direktiiviin mukaan samaksi kuin mikä se on armonajan osalta eli 12 kuukauteen.

Rekisteröinnin esteet ja mallioikeuden sisältö

Mallin rekisteröinnin esteet pysyisivät pääosin ennallaan samoin kuin mallioikeuden sisältö. Mallioikeus sisältäisi edelleenkin sen, ettei muu kuin mallioikeuden haltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväkseen mallia. Erona voimassa olevaan lakiin kuitenkin olisi se, että niitä tapoja, joilla mallia voidaan käyttää, ei ole tyhjentävästi lueteltu. Näin ollen mikä tahansa mallin käyttö, jota rajoitukset eivät koske, kuuluisi yksinoikeuden piiriin.

Mallioikeuden sisällön rajoituksista säädetäisiin direktiivin mukaisesti. Ehdotuksen mukaan mallioikeus ei käsittäisi mallin käyttöä yksityisiin tai kokeellisiin tarkoituksiin. Myös toisintaminen lainausten ottamiseksi tai opetustarkoituksiin olisi sallittua. Voimassa olevan lain mukaan mallia ei saa ammatillisesti käyttää muu kuin mallin haltija ilman tämän lupaa.

Suoja-alan laajuus

Voimassa olevan lain mukaan mallioikeus käsittää vain ne tavarat, joita varten malli on rekisteröity ja samankaltaiset tavarat. Tavarakäsitteestä ehdotetaan luovuttavaksi. Suoja-alan laajuus tulisi määräytymään niin, että mallioikeus käsittäisi kaikki mallit, joista asiaan perehtynyt käyttäjä ei saa erilaista kokonaisvaikutelmaa. Käytännössä rekisteröinnin yhteydessä rekisteriviranomainen luokittelisi tuotteet edelleenkin, mutta tällä luokittelulla olisi lähinnä tutkimusta helpottava tehtävä.

Mallioikeuden voimassaoloaika

Voimassaoloaikaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että mallin rekisteröinti voisi olla voimassa viisivuotisjaksoittain enintään 25 vuotta. Direktiivin 14 artikla edellyttää, että sellaisten jäsenvaltioiden, jotka tälläkin hetkellä sallivat moniosaisen tuotteiden osien mallisuoja on pidettävä voimassa nykyiset säännöksensä ja tehtävä niihin muutoksia ainoastaan, mikäli tarkoituksena on varaosien markkinoiden vapauttaminen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sellaisen moniosaisen tuotteen osan mallilla, joka korjaustarkoituksessa saattaa tuotteen alkuperäiseen muotoonsa, olisi enimmillään voimassa olevan lain mukainen 15 vuoden suoja-aika.

Direktiivistä riippumattomat rekisteröintimenettelyyn liittyvät muutokset

Lisäksi esitetään joitakin direktiivistä riippumattomia muutoksia. Yhteisrekisteröintisäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että hakemus voisi sisältää useita malleja, jos rekisteröintihakemuksessa ilmoitetut tuotteet kuuluvat samaan luokkaan Locarnon sopimuksen mukaan.

Tiedoksiantomenettelyä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että päätös voitaisiin antaa tiedoksi kuuluttamalla Patentti- ja rekisterihallituksen mallioikeuslehdessä, mikäli tiedoksiantoa ei ole saatu tehtyä rekisteriviranomaiselle ilmoitettuun osoitteeseen.

Mallirekisteröinnin uudistamista ehdotetaan helpotettavaksi siten, ettei mallioikeuden haltijan välttämättä tarvitsisi tehdä erillistä uudistamishakemusta, vaan pelkkä uudistamismaksun suorittaminen olisi riittävä osoitus uudistamistarkoituksesta.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Mallioikeus on patentti- ja tavaramerkkioikeuteen verrattuna suhteellisen vähän käytetty suojamuoto Suomessa. Mallin rekisteröintihakemuksia tehdään keskimäärin alle tuhat vuodessa.

Direktiivi vähentää tavaroiden vapaata

liikkuvuutta koskevia oikeudellisia esteitä lähentämällä mallin oikeudellista suojaa koskevaa lainsäädäntöä. Ei ole kuitenkaan odotettavissa, että hakemusten määrä lisääntyisi direktiivin säännösten voimaan saattamisen jälkeen, koska direktiivillä ei harmonisoida mallin hakemiseen liittyviä vaatimuksia, kuten kuvien esittämistapaa tai maksuja. Suurempia mallioikeusjärjestelmään kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia tulee olemaan vasta sitten kun asetus yhteisön mallista tulee voimaan.

Mallin haltijoiden kannalta saattaa mallin rekisteröinnin voimassaoloajan pidentäminen tietyissä tilanteissa parantaa heidän taloudellista asemaansa. Toisaalta kolmansien henkilöiden osalta saattaa voimassaoloajan pidentämisellä olla päinvastaisia vaikutuksia.

4.2. Organisaatiovaikutukset

Ehdotetut muutokset eivät mainittavasti vaikuta Patentti- ja rekisterihallituksen tavaramerkki- ja mallilinjan toimintatapoihin. Mallisuojaan edellytysten muuttuminen ja rekisteröintimenettelyyn esitetyt muutokset vaikuttavat jossain määrin tavaramerkki- ja mallilinjan hallinnolliseen tulkintakäytäntöön. Esityksellä ei kuitenkaan olisi mainittavia organisaatioon tai henkilöstöön kohdistuvia vaikutuksia.

5. Asian valmistelu

Direktiiviehdotusta mallien oikeudellisesta suojasta käsiteltiin vuosin 1994—1996 eduskunnan valiokunnissa. Direktiiviehdotus lähetettiin 15 päivänä syyskuuta 1994 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä (Y24/94) eduskunnalle. Direktiivistä antoi lausuntonsa talousvaliokunta (TaVL 2/95).

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti 27 päivänä maaliskuuta 2000 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää Euroopan unionin säännöstä ja kansainvälisistä sopimuksista johtuvat muutostarpeet Suomessa voimassa olevaan mallioikeuslakiin ja -asetukseen. Työryhmän joulukuussa 2000 julkaistussa osamietinnössä (Mallioikeustyöryhmän osamietintö, Kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 12/2000) esitettiin ehdotus mallioikeusdirektiivin voi-

maansaattamisen edellyttämistä lakimuutoksista. Mietinnössä esitettiin mallioikeuslakiin tehtävät yksityiskohtaiset muutosehdotukset perusteluineen

Kauppa- ja teollisuusministeriö pyysi työryhmän mietinnöstä lausunnon seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, opetusministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus, Keskuskauppa-kamari, Työnantajain ja Teollisuuden liitto TT, Suomen Teollisoikeudellinen yhdistys ry., Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry.,

Suomen Keksijäin Keskusliitto KEKE ry., Teknisen kaupan liitto, Autotuojat ry., Suomen Asianajajaliitto, Suomen Lakimiesliitto, Teollisuustaiteen Liitto Ornamo ry sekä Suomen taideteollisuusyhdistys ry.

Lausunnoissa suhtauduttiin yleisesti ottaen myönteisesti esitysluonnokseen.

Hallituksen esitys on valmisteltu annettujen lausuntojen pohjalta virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä yhteistyössä Patentti- ja rekisterihallituksen kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1 §. Pykälässä säädettäisiin mallin luoja oikeudesta saada yksinoikeus malliin. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain ensimmäisen pykälän toista momenttia. Pykälää on kuitenkin muutettu niin, että yksinoikeus saadaan malliin eikä mallin käyttöön. Muutos on kielellinen, eikä se asiallisesti muuta mallioikeuden sisältöä. Koska mallioikeusdirektiivissä puhutaan ainoastaan yksinoikeudesta mallin käyttöön on ehdotetusta pykälästä lisäksi poistettu sanat ”ammattimaiseen käyttöön”. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että mallisuoja laajennettaisiin koskemaan myös yksityiskäyttöä. Tarkoituksena on, että yksinoikeuden laajuudesta säädettäisiin kokonaisuudessaan 5 a §:ssä ja siitä tehtävistä poikkeuksista 5 b §:ssä, jonka mukaan mallisuoja ei edelleenkään saisi yksityiskäyttöä vastaan.

Vastaavasti kuin nykyisessä laissa mallioikeuden voisi saada vain rekisteröimällä.

Pykälä vastaa direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa. Koska Suomessa — toisin kuin eräissä muissa Euroopan maissa — on ollut jo aikaisemmin voimassa oikeus suojata malleja rekisteröimällä, muutos on lähinnä lakitekninen.

1 a §. Pykälässä määriteltäisiin, mitä tarkoitetaan mallilla, tuotteella ja moniosaisella tuotteella. Mallioikeusdirektiiviin 9 johdan-

tokappaleessa korostetaan yhdenmukaisten määritelmien tärkeyttä, jotta mallioikeuden rekisteröinnin edellytykset olisivat samat kaikissa jäsenvaltioissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa määriteltäisiin malli. Ehdotettu muutos laajentaisi jossakin määrin mallin määritelmää ja sitä kautta niiden tuotteiden määrää, joille voidaan saada mallisuoja.

Voimassa olevan lain mukaan mallilla tarkoitetaan tavaran ulkomuodon tai koristeen esikuvaa, ja mallisuoja ovat saaneet vain näköaisteilla havaittavat piirteet. Ehdotuksen mukaan mallilla tarkoitettaisiin tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka johtuu tuotteen tai sen koristelun piirteistä. Direktiivin mukaisesti sellaisia piirteitä, joista tuotteen ulkomuoto voisi ilmetä, olisivat esimerkiksi linjat, ääriviivat, värit, muodot, pintarakenne tai materiaali. Lista ei ole tyhjentävä, vaan ulkomuoto voi ilmetä muillakin tavoin.

Tiettyjen piirteiden mainitseminen esimerkkiluettelossa ei tarkoita sitä, että piirre tai piirteet yksinään tekisivät tuotteen ulkomuodosta suojan arvoisen. Ne voidaan kuitenkin ottaa huomioon yhdessä muiden tuotteen ulkomuodon piirteiden kanssa määrittäessä mallia kokonaisuudessaan. Esimerkiksi materiaali voi todennäköisesti olla yhtenä kokonaisuuteen vaikuttavana tekijänä vain muiden piirteiden ohella vastaavasti kuin voimassa olevan lainkin mukaan mallisuoja

ovat voineet saada väriyhdistelmät osana suojattavaa kokonaisuutta, vaikka yksittäiset värit eivät olekaan saaneet suojaa. Esimerkiksi jokin väri yksinään ei voisi edelleenkään saada mallisuojaa, mutta yhdistettynä muihin piirteisiin tai graafiseen kuvioon se voi muodostaa yksilöllisen erityispiirteen ja tämä yhdistelmä voi olla lain tarkoittamalla tavalla yksilöllinen ja saada näin ollen mallisuoja.

Ehdotuksen mukaan mallisuojan voisi saada myös tuotteen osa. Voimassa olevan lain mukaan tavaran osa, joka on voinut olla itsenäisen vaihdannan kohde, on voinut saada mallisuojan. Sen sijaan päätavaraan kiinteästi liittyvä osa (esimerkiksi pullonkaula) ei ole voinut saada mallisuoja. Nyt ehdotetaan direktiivin mukaisesti, että myös tällainen tuotteen epäitsenäinen osa voisi olla mallisuojan kohteena. Näin ollen mallisuojan kohde laajenisi tältä osin.

Mallisuoja saisivat edelleen kaikki mallit riippumatta siitä, perustuuko mallin ulkomuoto käytännöllisiin vai esteettisiin syihin. Mallisuoja saisivat edelleenkin sekä koristettä hyötymallit, ja mallin käsitteelle ei edelleenkään asetettaisi mitään vaatimuksia mallin ulkomuodon taiteellisuuden tai toiminnallisuuden suhteen. Tuotteen osa pitää sisällään myös koristeen esikuvan, jolloin sitä olisi tarpeetonta mainita laissa erikseen.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin tuote. Tuotteella tarkoitettaisiin teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita. Määritelmä vastaa pitkälti sitä, mitä voimassa olevan lain mukaan tarkoitetaan tavaramerkillä, jolloin sitä olisi tarpeetonta mainita laissa erikseen. Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin tuote. Tuotteella tarkoitettaisiin teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita. Määritelmä vastaa pitkälti sitä, mitä voimassa olevan lain mukaan tarkoitetaan tavaramerkillä, jolloin sitä olisi tarpeetonta mainita laissa erikseen.

Paitsi tavara, tuote voisi myös olla esimerkiksi pakkaus, pakkauksen ulkoasu, graafinen symboli tai typografinen kirjasintyyppi. Tämä lista ei kuitenkaan ole tyhjentävä.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin moniosainen tuote. Myös moniosaisien tuotteiden

osat olisivat tässä laissa tarkoitettuja tuotteita, jotka voisivat saada mallisuoja. Moniosainen tuote olisi tuote, joka koostuu useista korvattavista osista. Osien tulee olla sellaisia, että tuote voidaan koota ja purkaa uudelleen ja osat voidaan tässä yhteydessä korvata toisilla. Esimerkkinä moniosaisesta tuotteesta mainittakoon erilaisista osista koottava kirjahylly. Voimassa olevassa laissa ei ole määritelty erikseen moniosaista tuotetta tai tavaraa tai tällaisen tuotteen osaa, vaan itsenäisen vaihdannan kohteena ollut tavara on voinut saada mallisuoja suojan edellytysten täytyessä. Direktiivistä aiheutuu rajoituksia moniosaisen tuotteen osien mallisuojaan, joten moniosaisen tuotteen nimenomainen määrittäminen laissa on tärkeää.

Pykälän 2 momentin mukaan tietokoneohjelmia ei edelleenkään pidettäisi tässä laissa tarkoitettuna tuotteena eivätkä ne näin ollen voisi saada mallisuoja. Sen sijaan tietokoneen näytöllä olevat kuvakkeet tai valikot voisivat kuitenkin olla rekisteröitävissä graafisina tuotteina.

Pykälä olisi uusi, ja se perustuu direktiivin 1 artiklaan.

2 §. Pykälässä säädettäisiin mallioikeuden rekisteröinnin aineellisista edellytyksistä yleensä sekä erikseen moniosaisien tuotteiden osien osalta. Jo mainitulla tavalla sisämarkkinoiden tavoitteiden saavuttaminen vaatii, että mallioikeuden rekisteröintiedellytykset ovat samat kaikissa jäsenvaltioissa. Tämän vuoksi on tarpeen nimenomaisesti määritellä ne uutuutta ja yksilöllisyyttä koskevat vaatimukset, jotka rekisteröitävän mallin on täytettävä.

Pykälän 1 momentin mukaan rekisteröimisen edellytyksenä olisi, että malli on uusi ja yksilöllinen. Uutuusvaatimus on voimassa olevassa laissakin, joskin epäsuorasti. Yksilöllisyysvaatimus on osittain uusi. Voimassa olevan lain 2 §:n mukaan malli rekisteröidään nimittäin vain, jos se olennaisesti eroaa aikaisemmista malleista. Vaikka käsitteet eroavatkin toisistaan, ovat ne sisällöltään pitkälti samankaltaisia.

Pykälän 2 momentin nojalla mallia pidettäisiin uutena, jollei samanlainen malli ole aikaisemmin tullut julkiseksi. Mallioikeusdirektiivin suomenkielisessä toisinnossa käytetään termiä "tulla tunnetuksi". Tämän ei kui-

tenkaan voida katsoa olevan oikea käännös eikä vastaavan tarkoitettua. Englanniksi kyseinen kohta kuuluu "make available to the public" ja ruotsiksi "göra tillgängligt för allmänheten". Koska "tulla julkiseksi" vastaa paremmin alkuperäistekstiä, ehdotetaan lakia muutettavaksi sen mukaisesti. Siitä, miten ja milloin mallin katsotaan tulleen aikaisemmin julkiseksi säädettäisiin 3 §:ssä. Malleja pidettäisiin samanlaisina, jos niiden piirteet eroavat toisistaan vain epäolennaisilta yksityiskohdilta. Uutuusvaatimusta arvosteltaisiin suppeasti eli aikaisemmin julkiseksi tulleen mallin on oltava lähes identtinen, jotta uutuus olisi menetetty. Mallin uutuutta arvioitaessa pelkän samankaltaisuuden ei tulisi olla rekisteröimisen este. Mallin uutuutta tulee arvioida objektiivisesti, ja sillä, onko mallin uutuus menetetty vahingossa vai tietoisesti, ei ole merkitystä arvioinnin kannalta.

Ratkaiseva hetki rekisteröidyn mallin uutuuden kannalta on rekisteröintihakemuksen tekemispäivä tai etuoikeutta vaadittaessa etuoikeuspäivä. Jos samanlainen malli on tullut julkiseksi ennen jompaakumpaa näistä päivistä, on malli menettänyt uutuutensa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yksilöllisyysvaatimuksen täyttymisen edellytyksistä. Yksilöllisyysvaatimus täytyisi, jos asiantuntevan käyttäjän mallista saama kokonaisvaikutelma eroaa aikaisemmin julkiseksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta. Rekisteröitävän mallin tulee olla muista vastaavista malleista erottuva. Muotoilua voidaan pitää nimenomaan muista vastaavista tuotteista erottautumisena. Ehdotus vastaa pitkälti voimassa olevan lain vaatimusta siitä, että mallin tulee olennaisesti erota aikaisemmin tunnetuksi tulleista malleista kuitenkin niin, että erolta ei vaadittaisi olennaisuutta ja että mallin yksilöllisyyttä arvioisi kuvitteellinen asiaan perehtynyt käyttäjä. Direktiivin 13 johdantolauseessa tosin todetaan nimenomaisesti, että yksilöllisyyttä arvioitaessa perustaksi olisi otettava se, poikkeako kokonaisvaikutelma selvästi olemassa olevien mallien kokonaisvaikutelmasta.

Mallin yksilöllisyyttä arvioitaessa huomio kiinnitetään edelleen mallista saatavaan kokonaisvaikutelmaan. Direktiivin 13 johdantolauseen mukaisesti vertailukohteena ovat kaikki julkiseksi tulleet mallit ottaen huomi-

oon tuotteen luonne, johon mallia sovelletaan tai johon se sisältyy. Edelleen direktiivin mukaisesti huomiota tulisi lisäksi kiinnittää siihen teollisuudenalaan, johon malli kuuluu. Mallin luojalla tulisi olla tietynlainen vapaus mallin kehittämissä. Toisin sanoen mallin kokonaisvaikutelmaa on arvioitava eri tavoin eri aloilla ja eri tavaralajien kohdalla.

Joissakin tuotteissa pienet yksityiskohdat saattavat nousta merkittävään asemaan, kun taas toisissa tuotteissa niillä ei ole lainkaan merkitystä kokonaisvaikutelmaan. Esimerkiksi silloin, kun mallin kuvaaman esineen käyttötarkoitus rajaa mallin tiettyihin perusmuotoihin, saattaa yksityiskohdilla olla sellainen merkitys, että mallisuoja tulee myöntää. Esimerkkinä tällaisista esineen käyttötarkoituksen rajaamista tuotteista mainittakoon naulat ja ruuvit. Samoin jollakin teollisuudenalalla saattaa olla niin vähän muotoilullista liikkumavaraa, että uuden ja eroavan mallin kehittäminen saattaa olla vaikeata. Myös näillä aloilla on tärkeää, että muotoilua jatketaan ja tuotteista pyritään tekemään entistä parempia, ja että myös nämä tuotteet saisivat mallisuoja. Tämän vuoksi voidaan tällaisilla aloilla myöntää mallisuoja pientenkin eroavaisuuksien vuoksi. Kokonaisvaikutelma on kuitenkin aina ratkaiseva.

Voimassa olevan lain mukaan mallioikeus käsittää ne tavarat, joita varten malli on rekisteröity ja samankaltaiset tavarat. Direktiivin 9 artiklan mukaan mallioikeuden antaman suojan piiriin kuuluvat kaikki mallit, joista asiantunteva käyttäjä ei saa erilaista kokonaisvaikutelmaa. Siihen, miten rekisteriviranomainen suorittaa eroavuusarvioinnin, ei tulisi muutosta, sillä rekisteröintivaiheessa yksilöllisyyttä voitaisiin käytännössä edelleen arvioida vain samankaltaisten tuotteiden kesken.

Ehdotuksen mukaan mallin yksilöllisyyttä arvioisi asiaan perehtynyt käyttäjä (informed user). Direktiivin suomenkielisessä versiossa käytetään termiä "asiantunteva käyttäjä". Koska "asiaan perehtynyttä käyttäjää" voidaan pitää parempana ja kuvaavampana ilmauksena, ehdotetaan laissa käytettäväksi tätä termiä. Asiaan perehtynyttä käyttäjää ei ole määritelty direktiivissä. Käsite on uusi mallioikeudessa, ja tällaisen kuvitteellisen henkilön määrittäminen ei olekaan mahdol-

lista ottaen huomioon, että eri tilanteissa asiaan perehtynyt käyttäjä voi olla hyvinkin erilainen henkilö. Asiaan perehtyneeltä käyttäjältä edellytetään toisaalta, että hänellä on tietoa ja ymmärrystä kyseiseen tuotteeseen liittyvistä malleista ja niiden vaihtelumahdollisuuksista. Toisaalta hänen ei taas tarvitse olla niin perehtynyt kyseiseen alaan kuin esimerkiksi kyseisen alan suunnittelija. Jonkin tuotteen osalta saattaa tilanne olla sellainen, että tarvitaan useampia asiaan perehtyneitä käyttäjiä arvioimaan tuotteen yksilöllisyyttä.

Koska mallisuojaaja voivat saada edelleenkin niin koriste- kuin hyötymallitkin, ei yksilöllisyyttä voitaisi mitata taiteellisuuden perusteella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin moniosaisten tuotteiden osiin liittyvien mallien uutuuden ja yksilöllisyyden ehdoista. Pykälä vastaa direktiivin 3 artiklan 3 ja 4 kohtaa.

Moniosaiset tuotteet on määritelty 1 a §:n mukaan tuotteiksi, jotka koostuvat useista osista, jotka voidaan korvata niin, että tuote voidaan purkaa ja koota uudelleen. Esimerkkinä tällaisesta moniosaisen tuotteen osasta mainittakoon kuulakärkikynän osat. Pykälän tarkoituksena on säätää siitä, millä ehdoilla moniosaisen tuotteen osien mallit täyttävät mallisuojaajan aineelliset edellytykset.

Ehdotuksen mukaan moniosaisen tuotteen osan mallia pidetään uutena ja yksilöllisenä kahdella ehdolla. Ensinnäkin kysymyksessä olevan moniosaisen tuotteen osan tulee pysyä näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana. Käytännössä tämä muutos rajoittaisi moniosaisten tuotteen osiin liittyvien mallien suojaaja, sillä vain näkyvissä olevat osat voisivat saada mallisuojaaja. Esimerkiksi auton osiin liittyvät mallit saisivat suojaaja vain, mikäli kyseiset osat ovat näkyvissä auton tavallisen käytön aikana. Tällaisia osia ovat muun muassa sivupeilit ja puskurit. Moniosaisten tuotteiden näkyvyysvaatimus ei tarkoita sitä, että osien tulisi olla koko ajan näkyvissä. Riittää, että ne ovat tavanomaisen käytön aikana näkyvissä. Mikäli osat olisivat näkyvissä ainoastaan esimerkiksi auton huollon aikana kuten moottorin ilmansuodatin tai äänenvaimennin, eivät ne voisi saada mallisuojaaja.

Moniosaisten tuotteiden osina ei pidettäisi

kuitenkaan osia, jotka ovat osia kokonaisuudesta, jota ei vielä ole koottu. Tällaisia osia olisivat esimerkiksi lattiakaivo, rakennuselementti, ruuvi, ilmastointiputki ja muotoprofiili. Edellä mainituille osille on ominaista, että ne voivat olla osasina rakennettaessa kokonaisuuksia, joita ei kaikkia vielä ennalta voida tuntea. Tällaisten osien suhteen olisi mahdotonta arvioida ennakkoon mallia rekisteröitäessä sitä, ovatko osat lopullisessa käytössä näkyvissä vai eivät. Lisäksi tällaiset osat saattaisivat olla jossain ajateltavissa olevassa kokonaisuudessa näkyvissä kun taas jossain toisessa kokonaisuudessa näkymättömissä. Tällaiset osat eivät olisi tässä laissa tarkoitettujen moniosaisten tuotteiden osia, vaan itsenäisiä tuotteita, joille voidaan hakea mallisuojaaja muiden tämän lain edellytysten täytyessä.

Näkyvyysvaatimuksen lisäksi edellytetään, että osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden ja yksilöllisyyden vaatimukset. Moniosaiseen tuotteeseen sisällytetyn osan mallin tulee siis itsessään täyttää pykälässä edellä säädetyt uutuuden ja yksilöllisyyden ehdot silloin, kun osa on liitettynä moniosaiseen tuotteeseen ja on näkyvissä.

Tavanomaisella käytöllä tarkoitettaisiin loppukäyttäjän toimesta tapahtuvaa käyttöä. Esimerkiksi auton osien mahdollisuutta saada mallisuojaaja arvioitaisiin nimenomaan auton käyttäjän näkökulmasta, sillä häntä voidaan pitää auton loppukäyttäjänä, kun taas auton korjaaja ei voitaisi pitää loppukäyttäjänä hänen suorittaessa huoltotoimenpiteitä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että tavanomaisena käyttönä ei pidettäisi kunnossapito-, huolto- tai korjaustöitä. Tällöin osat, jotka ovat näkyvissä ainoastaan esimerkiksi auton huollon aikana, eivät voisi saada mallisuojaaja.

Ehdotetut 2 §:n muutokset vastaavat direktiivin 3 artiklan 2—4 kohtaa sekä 4 ja 5 artiklaa.

3 §. Pykälässä säädettäisiin mallin julkiseksi tulemisesta, ja se korvaisi voimassa olevan lain 2 §:n, jossa säädetään tunnetuksi tulemisesta. Poikkeuksista julkiseksi tulemisesta säädettäisiin 3 a §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan malli katsottaisiin tulleen julkiseksi, jos se on julkaistu rekisteröintimenettelyn yhteydessä tai muu-

toin. Lisäksi mallin katsottaisiin tulleen julkiseksi, jos se on asetettu näytteille tai sitä on käytetty liiketoiminnassa taikka se on muulla tavoin tullut tunnetuksi.

Malli tulisi julkiseksi, kun se on julkaistu Patentti- ja rekisterihallituksen mallioikeuslehdessä tai kun se on mallioikeuslain 19 §:n mukaan tullut julkiseksi. Samoin malli tulisi julkiseksi, jos se liittyy jo julkiseksi tulleen patentti-, tavaramerkki- tai hyödyllisyysmallihakemukseen. Malli tulisi julkiseksi, mikäli se on julkaistu esimerkiksi sähköisissä viestimissä kuten Internetissä tai alan ammattilehdissä. Samoin malli tulisi julkiseksi, mikäli se on asetettu näytteille tai sitä on muutoin käytetty kaupallisesti.

Julkiseksi tulemisen arviointi ja sitä kautta uutuuden arviointi ei enää olisi ehdotonta, kuten tähän saakka. Ehdotuksen 2 momentin mukaan malli katsottaisiin tulleen julkiseksi, jos se on kohtuudella voinut tulla Euroopan unionissa alalla toimivien tahojen tietoon.

Sillä, että mallioikeuden uutuuskäsitteen sisältö muuttuu suhteelliseksi, ei välttämättä ole kovin suurta merkitystä. Käytännössä alalla toimivat tahot ovat yleensä tietoisia myös muualla rekisteröidyistä malleista, joten julkiseksi tulemista ei voi yksiselitteisesti rajata maantieteellisesti Euroopan unioniin. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että rajausta ei sinänsä ole alueellinen tai ajallinen, vaan kysymyksessä on tiettyyn ihmisryhmään eli yhteisössä alalla toimiviin tahoihin liittyvä rajausta. Viime kädessä julkiseksi tulemista arvioi tuomioistuimien.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jolloin malli on saatettu kolmannen henkilön tietoon salassapitoa edellyttäen. Momentin tarkoituksena on antaa mallin luojalle mahdollisuus esitellä mallia esimerkiksi sen kaupallistamisen yhteydessä kolmannelle ilman, että malli tulee julkiseksi ja menettää näin uutuuden. Mallin luojan ja toisen osapuolen ei ole välttämättä tarvinnut nimenomaisesti sopia mallin salassapidosta. Hiljainenkin sopimus olisi riittävä. Esimerkiksi kyseisen alan kauppatavan mukaista voi olla, että malli esitellään luottamuksellisesti.

Pykälä vastaa direktiivin 6 artiklaa.

3 a §. Pykälässä säädettäisiin julkistamisesta tehtävistä poikkeuksista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin

ensimmäisestä uutuudesta tehtävästä poikkeuksesta, joka tunnetaan nimellä armonaika tai etsikkoaika (grace period). Tämä on merkittävä muutos voimassa olevaan lakiin nähden. Armonajalla tarkoitetaan sitä, että mallia on mahdollista käyttää vuoden ajan ennen sen rekisteröintiä ilman, että uutuus menetetään. Armonaika ei tarkoita sitä, että tuotteen suoja-aika alkaisi jo tuotteen julkistamisesta. Suoja-aika alkaa näissäkin tapauksissa aina hakemuksen tekemispäivästä. Armonaika antaa mallin luojalle tai sille, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet, mahdollisuuden tehdä esimerkiksi markkinatutkimuksia, joiden perusteella voidaan päättää jatkotoimista eli siitä kannattaako malli rekisteröidä. Jos esimerkiksi mallilla on vain hyvin lyhyt käyttöikä, ei sitä välttämättä ole järkevää lainkaan suojata, mikäli suojaamisella saatava taloudellinen hyöty ei esimerkiksi kata suojaamisesta aiheutuvia taloudellisia kustannuksia. Säännös mahdollistaa myös sen, että yksityiset hakijat, jotka eivät välttämättä tunne mallisuojaajan saamiseen liittyviä uutuusvaatimuksia, saavat mahdollisuuden hakea jo julkistamalleen mallille rekisteröintiä säädetyin ajan puitteissa.

Voimassa olevassa laissa on ollut harvoin sovellettu säännös, jonka mukaan malli on voitu rekisteröidä, vaikka malli on tullut julkiseksi sen johdosta, että mallin hakija on esittänyt mallin virallisessa tai viralliseksi tunnustetussa kansainvälisessä näyttelyssä. Tällainen näytteille asettaminen olisi edelleenkin mahdollista ilman, että malli menettäisi uutuuden. Aika, jolloin mallia voisi esitellä esimerkiksi kansainvälisessä näyttelyssä, olisi ehdotuksen mukaan 12 kuukautta.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin toisesta julkistamisesta koskevasta poikkeuksesta. Ensimmäisen kohdan säännökset koskevat mallin luojan tai hänen oikeudenomistajansa toimia mallin suhteen, kun taas toisen kohdan säännökset koskevat mallin luojaan tai hänen oikeudenomistajaansa kohdistuneita väärinkäytöksiä. Vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa se, että malli on tullut tunnetuksi väärinkäytösten vuoksi, ei tekisi mallia julkiseksi. Mallin luojalle tai hänen oikeudenomistajalleen annettava väärinkäytöksiä koskeva suoja-aika pitenisä nykyisestä kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen.

Pykälän 2 momentissa rinnastetaan mallin luoja oikeudenomistaja mallin luojaan.

Ehdotukset vastaavat direktiivin 6 artiklan 2 ja 3 kohtaa. Pykälä olisi uusi.

4 §. Pykälässä säädettäisiin rekisteröinnin ehdottomista esteistä osittain vastaavasti kuin voimassa olevan lain 4 §:ssä, jonka mukaan esteet jakaantuvat ehdottomiin esteisiin ja erityisiin esteisiin, jotka ovat luvanvaraisia. Nyt ehdotetaan, että muun muassa luettavuuden vuoksi ehdottomista ja ehdollisista esteistä säädettäisiin eri pykälissä. Ehdotuksen mukaan 4 §:ssä säädettäisiin rekisteröinnin ehdottomista esteistä ja 4 a §:ssä luvanvaraisista esteistä. Sisällöltään pykälät vastaavat pitkälti voimassa olevan lain 4 §:ää, ja niissä on otettu huomioon mallioikeusdirektiivin 8 ja 11 artiklan säännökset.

Pykälän 1 momentin 1 kohta vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 kohtaa ja direktiivin 8 artiklaa.

Momentin 2 kohta vastaa osittain voimassa olevan lain 2 §:n 2 momentin toista virkettä. Mallihakemus, joka ei ole tullut vielä julkiseksi, muodostaisi esteen samanlaisen mallin rekisteröinnille edellyttäen, että aikaisemmin tehty malli tulee sittemmin julkiseksi joko rekisteröitynä mallina tai tätä tarkoittavana hakemuksena. Nyt ehdotettu kohta käsittää sekä Suomessa tehdyt että muut Suomea koskevat hakemukset eli lähinnä yhteisömallihakemukset ja myös mahdollisen Haagin sopimukseen liittymisen jälkeen siihen perustuvat hakemukset.

Voimassa olevan lain 2 §:n 2 momentissa säädetään, että myös patenti- tai hyödyllisyysmallihakemuksesta tai tavaramerkin rekisteröintihakemuksesta ilmenevät mallit, joita ei ole julkaistu ennen mallin rekisteröintihakemusta, muodostaisivat esteen rekisteröinnille. Direktiivin rekisteröinnin esteitä koskevassa luettelossa ei ole mainittu muita suojamuotoja koskevia jo tehtyjä hakemuksia. Direktiivin säännöksiä voidaan pitää pakottavina, mikä tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että muista rekisteröinnin esteistä ei voida kansallisesti säätää. Tämän vuoksi ei näitä säännöksiä enää voida pitää voimassa. Näin ollen esimerkiksi patenttihakemus, josta ilmenee tietty malli ja joka on tehty ennen mallin rekisteröintihakemusta, mutta joka ei vielä ole tullut julkiseksi, ei muodosta estet-

tä mallin rekisteröinnille, vaikka patenti sittemmin hakemuksen käsittelyn yhteydessä tulee julkiseksi.

4 a §. Pykälässä säädettäisiin luvanvaraisista rekisteröinnin esteistä. Nämä luvanvaraiset esteet vastaavat aineellisesti voimassa olevan lain säännöksiä ja muutokset ovat lähinnä lakitekniisiä.

Pykälän 1 ja 2 kohdassa on lueteltu Pariisin yleissopimuksen 6 ter artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitetut erityiset julkisen edun kannalta tärkeät ansiomerkit, tunnuskuvat, vaakunat sekä tarkastus- ja takuuleimat, joiden asiaton käyttö voidaan jäsenvaltioiden lainsäädännössä kieltää. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 2 a kohtaa, ja muutos on lakitekniinen. Jaottelun tarkoituksena on lisätä pykälän luettavuutta ja selvyttä. Mallin rekisteröinnin estävä vaakuna, lippu, tunnuskuva tai muu niiden kaltainen tunnus voisi edelleenkin olla valtiollinen tai kunnallinen. Samoin kansainvälisen, valtioiden keskeisen järjestön lippua tai muuta siihen verrattavaa ei voisi ilman asianomaista lupaa sisällyttää rekisteröitävään malliin.

Kohdat vastaavat mallioikeusdirektiivin 11 artiklan 2 kohdan c alakohtaa.

Pykälän 3 ja 4 kohdat vastaavat voimassa olevan lain säännöksiä sekä direktiivin artiklan 11 artiklan 2 kohdan a ja b alakohtia.

Pykälän 5 kohdassa on yhdistetty voimassa olevan lain 4 §:n d ja e kohdat. Rekisteröitävään malliin ei edelleenkään voitaisi ottaa toisen nimeen jo aikaisemmin tässä maassa rekisteröityä mallia tai osaakaan siitä ilman mallinhaltijan lupaa. Kyseinen säännös kattaa esimerkiksi tilanteen, jossa malliin, esimerkiksi muotivaatteeseen, on koristeeksi otettu joku toinen aiemmin rekisteröity malli. Lupa toisen mallin käyttöön osana toista mallia on saatava ennen rekisteröintiä, jolloin rekisteröinnillä syntyy itsenäinen toisesta mallista riippumaton käyttöoikeus. Toisin sanoen niin sanottu riippuvuusmalli ei edelleenkään olisi mahdollinen. Sama koskisi edelleenkin myös sellaista mallia, joka eroaa vain epäolennaisesti Suomessa toiselle rekisteröidystä hyödyllisyysmallista.

Vaikka direktiivissä ei tarkalleen vastaavaa säännöstä ole, voidaan sitä kuitenkin pitää direktiivin mukaisena. Direktiivin (ja mallioikeuslain) mukaan mallin luoja saa rekiste-

röimällä yksinoikeuden mallin käyttöön. Näin ollen ei ole mahdollista, että rekisteröitäisiin malli, joka sisältää toisen rekisteröidyn mallin, ilman että mallin rekisteröijällä olisi oikeus käyttää mallia. Lisäksi on huomattava, että sekä direktiivin että mallioikeuslain mukaan mallin rekisteröintiedellytyksiin kuuluu, että mallin kokonaisvaikutelman tulee erota aikaisemmista malleista. Molemmat edellä esitetyt lähtökohdat toteutuvat, kun sellaisen mallin rekisteröinti, johon on otettu jotakin, joka eroaa vain epäolennaisesti toiselle Suomessa rekisteröidystä mallista tai hyödyllisyysmallista, on mahdollista vain luvanvaraisena ja mallin kokonaisvaikutelma eroaa aikaisemmista malleista. Pykälän sanamuodon täsmennys perustuu direktiivin 4 artiklaan.

Direktiivin 11 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan mallia ei myöskään saa rekisteröidä, jos hakijalla tai mallioikeuden haltijalla ei ole oikeutta siihen kyseisen jäsenvaltion lain nojalla. Tämä direktiivin kohta sisältyy edellä ehdotettuun muutettuun 1 §:ään, jonka mukaan mallin luoja tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, kuuluu yksinoikeus siten kuin tässä laissa säädetään. Jos joku muu kuin mallin luoja tai se jolle hänen oikeutensa on siirtynyt hakisi rekisteröintiä, eivät lain edellyttämät rekisteröintivaatimukset täytyisi. Hakemus tulisi tällöin hylätä ottaen huomioon myös mallioikeuslain 16 ja 17 §, tai vastaavasti rekisteröinti tulisi kumota. Näin ollen ehdotetussa lain 1 §:ssä toteutuu jo mallinhakijan parempi oikeus rekisteröintiin ja kyseistä direktiivin kohtaa ei tarvitse erikseen mainita rekisteröinnin esteissä.

4 b §. Pykälässä säädettäisiin mallioikeuden myöntämisen esteistä tietyille tuotteen ulkomuodon piirteille. Nämä piirteet liittyvät teknisen käyttötarkoituksen mukaan määräytyviin malleihin ja liitoskohtiin. Liitoskohdilla tarkoitetaan sellaisia tuotteen piirteitä, jotka on toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta tuote, johon malli sisältyy, voitaisiin mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen tai asentaa siihen, sen ympärille tai sitä vasten. Liitoskohdan ansiosta kumpikin tuote toimii tarkoitettulla tavalla.

Voimassa olevassa laissa ei ole eroteltu moniosaisen tuotteen osan malleja tai teknisen käyttötarkoituksen mukaan määräytyviä

malleja eikä siinä ole annettu erityistä merkitystä mallin erityispiirteille, jotka mahdollistavat mallin liittämisen toiseen malliin. Voimassa olevan lain mukaan myös kaikki edellä mainitut mallit tai tuotteen osaan liittyvät piirteet ovat voineet saada mallisuojaan yleisten edellytysten täytyessä. Voimassa oleva laki ei myöskään tee eroa esteettisten mallien ja hyötykäyttöön tarkoitettujen mallien välille. Myöskään direktiivin mukaan tällaista eroa ei ole syytä tehdä. Mallioikeusdirektiivin 14 johdantolauseen mukaan teknologista innovaatiota ei pitäisi estää myöntämällä mallisuoja yksinomaan teknisen toiminnan sanelemille piirteille. Edelleen johdantokappaleen mukaan on selvää, ettei tämä merkitse sitä, että mallilla olisi oltava esteettisiä ominaisuuksia.

Nyt ehdotetaan direktiiviin 7 artiklan mukaisesti, että tietyillä edellytyksillä teknisen käyttötarkoituksen mukaan määräytyvät mallit eivät saisi mallisuojaan. Kyseeseen tulevat sellaiset harvat tapaukset, joissa muoto johtuu pelkästään teknisestä käyttötarkoituksesta. Lisäksi ehdotetaan, että tuotteeseen kuuluvat liitoskohdat eivät tietyillä edellytyksillä saisi mallisuojaan.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan mallisuoja ei myönnettäisi tuotteen ulkomuodon niille piirteille, jotka määräytyvät ainoastaan tuotteen teknisen käyttötarkoituksen mukaan. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mallisuojan saamisen edellytyksenä on, että mallin ulkomuodolle on oltava vaihtoehtoisia toteuttamistapoja: tekninen käyttötarkoitus ei saa rajata mallin ulkomuotoa yhteen ainoaan mahdolliseen toteuttamismuotoon. Mallisuojan ulkopuolelle jäävät vain ne tuotteen piirteet, jotka määräytyvät teknisen käyttötarkoituksen mukaan. Sen sijaan tuote kokonaisuutena voi saada mallisuojaan muiden edellytysten täytyessä.

Auton pyörä on esimerkki tuotteesta, jonka ulkomuodon piirteet määräytyvät ainoastaan teknisen käyttötarkoituksen mukaan. Tuotteen teknisen käyttötarkoituksen eli auton ajamisen kannalta on välttämätöntä, että auton pyörä on ympyrän muotoinen. Näin ollen pyörän ympyränmuotoisuus ei uuden säännöksen mukaan voisi saada suojaa. Sen sijaan esimerkiksi pyörä saattaa sisältää erikoisia kuvioita tai se voi olla valmistettu erikois-

laatusesta materiaalista, millä perusteella se voisi saada mallisuojaan muiden myöntämisedellytysten täytyessä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan mallioikeutta ei voida myöntää niille tuotteen ulkomuodon piirteille, jotka on toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta tuote, johon malli sisältyy, voitaisiin mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen. Säädos on niin sanottu ”must-fit” -lauseke, ja se koskee liitoskohtia, jotka ehdotuksen mukaan siis jätettäisiin mallisuojaan ulkopuolelle.

Säännöksen tarkoituksena on estää moniosaisten tuotteiden varaosien kaupan monopolisointia siten, että tuotteen valmistaja saisi mallisuojaan sellaisillekin varaosien piirteille, jotka ovat rajattuja tiettyyn muotoon ja kokoon. Direktiivin 14 johdantokappaleen mukaan erimerkkisten tuotteiden yhteensopivuutta ei pitäisi estää ulottamalla mallisuoja myös mekaanisiin sovitukseen. Tämän vuoksi mallisuojaan ulkopuolelle jätettyjä piirteitä ei pitäisi ottaa huomioon arvioitaessa, täyttävätkö mallin muut piirteet suojan edellytykset.

Esimerkiksi auton pakoputkessa on liitoskohta, jonka ulkomuodon piirteet on toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta pakoputki voitaisiin mekaanisesti asentaa autoon siten, että auto ja pakoputki toimivat tarkoitettulla tavalla. Näin ollen pakoputken liitoskohta, jolla pakoputki kiinnitetään tai liitetään autoon kiinni, ei voisi säännöksen mukaan saada mallisuojaan. On kuitenkin otettava huomioon, että mallisuojaan ulkopuolelle jäisivät vain mekaanisesti liitettävät tai asennettavat osat. Edeltävän esimerkin mukaisesti vain pakoputken liitoskohdan tulee olla tietyn muotoinen ja kokoinen, sen sijaan pakoputken muoto ja koko eivät ole rajattuja, jolloin se voisi kokonaisuutena saada mallisuojaan muiden myöntämisedellytysten täytyessä.

Pykälän 2 momentissa säädetään poikkeuksesta edellisen momentin 2 kohtaan. Ehdotuksen mukaan mallioikeus voitaisiin kuitenkin myöntää mallille, joka sallii keskenään vaihdettavissa olevien tuotteiden monenlaisen kokoamisen tai liittämisen rakennyksiköistä muodostuvaksi kokonaisuudeksi, vaikka tuotteen ulkomuodon piirteet olisivatkin sellaisia, että ne on toisinnettava tarkal-

leen saman muotoisina ja kokoisina, jotta mallin sisältävä tuote voidaan liittää toiseen tuotteeseen.

Tämän säännöksen tarkoituksena on varmistaa oikeus mallisuojaan myös sellaisille teollisuudenaloille, jotka valmistavat nimenomaan moduuleista koostuvia tuotteita. Tällaisia tuotteita voivat olla esimerkiksi huonekalut, ja tunnetuimpia tällaisia tuotteita maailmanlaajuisesti ovat ehkä LEGO®-palikat. Tämä säännös on selvä poikkeus pääsäännöstä, minkä vuoksi sitä pitäisikin tulkita suppeasti. Lisäksi on huomattava, että mallioikeuden yleisten edellytysten, joista säädetään 2 §:ssä, tulee tässäkin yhteydessä täytyä. Pykälä olisi uusi.

5 §. Voimassa olevan mallioikeuslain 5 §:n 1 momentissa säädetään mallisuojaan sisällöstä, 2 momentissa laajuudesta sekä 3 momentissa sen raukeamisesta. Nyt ehdotetaan, että näistä kolmesta kokonaisuudesta säädettäisiin jokaisesta omassa pykälässään.

Ehdotettu uusi 5 § määrittäisi mallisuojaan laajuuden. Voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentissa säädetään, että mallioikeus käsittää vain ne tavarat, joita varten malli on rekisteröity ja samankaltaiset tavarat. Mallioikeusdirektiivi puolestaan lähtee siitä, että suojataan tuotteen ulkomuodosta saatavaa kokonaisvaikutelmaa, ei itse tavaraa. Näin ollen kilpailija loukkaa mallia, jos hän soveltaa kokonaisvaikutelmaltaan samanlaista mallia toiseen tavaraan.

Nyt ehdotetaan, että mallioikeus käsittäisi kaikki ne mallit, joista asiaan perehtynyt käyttäjä ei saa erilaista kokonaisvaikutelmaa. Pykälä on yhdenmukainen ehdotetun 2 §:n kanssa, jossa säädetään mallioikeuden myöntämisen edellytyksistä. Sen mukaan mallia pidetään yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa tunnetuksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta.

Samoin kuin 2 §:ssä tulee tässäkin yhteydessä ottaa huomioon muotoilijan vapaus mallin kehittämisessä. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että mallisuojaan laajuus voi vaihdella aloittain. Jos kyseessä olevan tuotteen muotoilullinen vapaus on pitkälti rajoitettu tiettyyn muotoon, tuotteen toimintaedellytysten vuoksi on kyseisen tuotteen suoja-alakin rajoitetumpi.

Pykälä vastaa direktiivin 9 artiklaa.

5 a §. Pykälässä säädettäisiin mallioikeuden sisällöstä. Pääsääntöisesti mallioikeuden sisältönä olisi samoin kuin voimassa olevan mallioikeuslain 5 §:ssä, ettei muu kuin mallioikeuden haltija saa käyttää hyväkseen mallia. Toisin kuin voimassa olevassa laissa ehdotetussa pykälässä oleva luettelo siitä, miten hyväksikäyttö voi tapahtua, ei ole tyhjentävä.

Hyväksikäyttönä pidettäisiin vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa ensinnäkin valmistamista. Koska mallioikeus suojelee nimenomaan tuotteen ulkomuotoa, ei sillä, millä tavalla ja mitä tarkoitusta varten mallin sisältämä tuote valmistetaan, ole merkitystä. Valmistamista tulee tulkita laajasti, eli käytännössä kaikkien niiden tahojen, jotka jollakin tapaa osallistuvat mallin sisältävän tuotteen valmistukseen, voidaan katsoa loukkaavan mallisuojaajaa.

Voimassa olevan lain mukaan mallia ei myöskään saisi käyttää hyväksi myytäväksi tarjoamalla, kaupaksi pitämällä, luovuttamalla tai vuokraamalla tavaroita. Näiden kaikkien tapojen voidaan katsoa sisältyvän ehdotukseenkin, jonka mukaan hyväksikäyttönä pidettäisiin myös tarjoamista ja markkinoille saattamista. Markkinoille saattaminen sisältää paitsi tuotteen luovutuksen myös vuokraamisen ja lainaamisen.

Voimassa olevan lain mukaan mallin maahan tuonti on ilman haltijan lupaa kiellettyä. Nyt laajennetaan kieltä niin, että mallin sisältävän tuotteen toisesta maasta maahan tuonnin lisäksi myös maasta vienti toiseen maahan loukkaisi yksinoikeutta. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös jälleenvientiin eli tuotteen tuomiseen maahan edelleen vietäväksi kolmanteen maahan. Lisäksi ehdotetaan mallioikeusdirektiivin mukaisesti, että myös mallin mukaisen tai mallin sisältävän tuotteen käyttö olisi kiellettyä.

Ehdotuksen mukaan mallin sisältävän tuotteen varastointi loukkaisi yksinoikeutta, mikäli varastoinnin tarkoituksena olisi tuotteen valmistaminen, tarjoaminen, markkinoille saattaminen, käyttö, maasta vienti tai tuonti. Jotta varastointi loukkaisi mallioikeutta varastoinnin suorittajalla tulisi olla taloudellinen kontrolli tuotteisiin. Ilman tätä kontrollia ei fyysisen varastojen, kuten huolitsijan, voida katsoa loukkaavan mallioikeutta.

Pykälä vastaa direktiivin 12 artiklan 1 kohtaa, ja se olisi uusi.

5 b §. Pykälässä säädettäisiin niistä tilanteista, jolloin mallin rekisteröinnistä johtuvia oikeuksia ei voitaisi käyttää.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan mallin yksityinen käyttö olisi oikeutettua kunhan käytöllä ei ole kaupallista tarkoitusta. Ehdotettu säännös vastaa pitkälti voimassa olevaa säännöstä, jonka mukaan yksinoikeus merkitsee, ettei kukaan saa ammattimaisesti käyttää mallia. Mallisuoja laajenisi kuitenkin jonkin verran, sillä myös yksityinen käyttö, joka ei välttämättä ole ammattimaista, mutta jolla kuitenkin on kaupallinen tarkoitus, tulisi mallisuojaan piiriin. Tällaista käyttöä voisi esimerkiksi olla tuotteiden valmistaminen esimerkiksi yleishyödyllisessä yhteisössä ja niiden myynti, vaikka toiminta ei olisikaan ammattimaista. Toisaalta esimerkiksi oppilastyönä mallin sisältävän tuotteen valmistaminen olisi sellaista yksityistä käyttöä, jolla ei voida katsoa olevan kaupallista tarkoitusta.

Momentin 2 kohdan mukaan mallioikeuden haltija ei voisi myöskään kieltää mallin käyttöä kokeellisiin tarkoituksiin. Säännös on vastaava kuin patenttioikeudessa, ja sen merkitys mallioikeuden puolella jäänee vähäiseksi. Käyttönä kokeellisiin tarkoituksiin voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että viranomaisen tutkii mallia kokeellisesti esimerkiksi kuluttajan suojelemiseksi.

Momentin 3 kohdan mukaan mallin toisintaminen lainauksen ottamiseksi tai opetustarkoituksiin on sallittava edellyttäen, että nämä toimet ovat hyvän kauppatavan mukaisia eivätkä aiheuttomasti haittaa mallin tavanomaista käyttöä. Lisäksi tällaisen toisintamisen yhteydessä tulee aina mainita lähde. Säännöksen tarkoituksena on myöntää mallin luojalle moraalinen oikeus tulla mainituksi myös silloin, kun mallia tämän säännöksen mukaisesti lainataan tai käytetään opetustarkoituksessa.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin ulkomaisten alusten ja ilma-alusten varusteita ja korjaukseen käytettäviä varaosia koskevista poikkeuksesta. Voimassa olevan lain 7 §:n mukaan asetuksella voidaan säätää siitä, että mallioikeus ei koske maahan tuotuja ilma-aluksien varaosia ja tarvikkeita, jotka on tarkoitettu täällä käytettäväksi vierasmaalaisten

ilma-alusten korjaamiseen. Tätä asetuksenantovaltuutta ei kuitenkaan ole käytetty. Nyt ehdotetaan, että tästä mallioikeuden sisällön poikkeuksesta säädetään direktiivin 13 artiklan 2 kohdan mukaisesti mallioikeuslaissa. Myös muiden alusten kuin ilma-alusten varaosat tulisivat poikkeusten piiriin. Ehdotuksen mukaan mallioikeus ei käsitä tilapäisesti maahan tulleissa rekisteröidyissä aluksissa ja ilma-aluksissa olevia varusteita, tällaisten alusten korjausta varten maahan tuotuja varaosia ja tarvikkeita sekä näihin aluksiin liittyvää korjaustyötä. Edellytyksenä olisi, että alukset tulevat Suomeen vain tilapäisesti ja että ne on rekisteröity toiseen maahan.

Pykälä on uusi ja se vastaa mallioikeusdirektiivin 13 artiklaa.

5 c §. Pykälässä säädetään mallioikeuden sammumisesta. Pykälä on sisällöltään sama kuin voimassa olevan mallioikeuslain 5 §:n 3 momentti. Mallioikeus ei anna sen haltijalle oikeutta kieltää mallioikeudella suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, jos mallioikeuden haltija on itse saattanut tuotteen tai se on tämän suostumuksella saatettu Euroopan talusalueella vaihdantaan.

Pykälä on uusi, ja se vastaa direktiivin 15 artiklaa. Koska ehdotuksessa direktiivin mukaisesti puhutaan tavaroiden sijasta tuotteista, ehdotetaan pykälään tehtäväksi vastaava muutos.

7 §. Mallioikeuden sisällön rajoituksista säädettäisiin uudessa 5 b §:ssä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 7 § edellä 5 b §:n perusteista ilmenevistä syistä kumotaan tarpeettomana.

8 §. Pykälässä säädettäisiin etuoikeuspäivän määräytymisestä. Voimassa olevan mallioikeuslain 8 §:n mukaan asetuksella voidaan säätää, millä perusteella Suomen ulkopuolella tehty mallisuoja koskeva hakemus saa etuoikeuspäiväksi ensimmäisen hakempäivän. Nyt ehdotetaan uuden perustuslain mukaisesti, että tästä kansainvälisistä sopimuksista aiheutuvasta velvoitteesta säädettäisiin mallioikeuslaissa. Pykälän sisältö vastaa mallioikeusasetuksen 8 §:n sisältöä. Luettavuuden parantamiseksi ehdotetaan kuitenkin, että mainitun pykälän 1 momentti jaetaan kolmeen momenttiin ja pykälän sanamuotoa selvennetään.

Pykälän 1 momentin mukaan Suomessa

tehty hakemus katsotaan lain 2 ja 6 §:ää sovellettaessa tehdyksi samanaikaisesti kuin hakemus toisessa valtiossa, jos malli on esitetty mallin rekisteröintiä tai hyödyllisyysmallin suojaa koskevassa hakemuksessa, joka on tehty Pariisin yleissopimuksen tai Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen liittyneessä valtiossa.

Pykälän 2 momentin mukaan aika, jolloin rekisteröintiä viimeistään tulee hakea Suomessa on kuusi kuukautta siitä, kun rekisteröintiä on haettu muussa valtiossa. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat mallioikeusasetuksen 8 §:n ensimmäistä virkettä.

Pykälän 3 momentti vastaa asetuksen 8 §:n 1 momentin toista virkettä kuitenkin niin, että myös yhteisömallihakemus voitaisiin rinnastaa sopimusvaltioissa tehtyihin hakemuksiin.

Pykälän 4 momentti vastaa asetuksen 8 §:n 2 momenttia.

10 §. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi osittain lakiteknisistä syistä osittain rekisteröintimenettelyn järjeistämiseksi.

Pykälän 1 momentti jäisi ennalleen. Rekisteröintihakemus tulisi sen mukaan edelleenkin tehdä kirjallisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edelleenkin tiedoista, jotka hakemuksessa tulee antaa. Vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa hakemuksessa tulisi ilmoittaa mallin luoja, ja jos mallin rekisteröintiä hakee muu kuin mallin luoja, olisi hakijan selvítettävä oikeutensa malliin. Lisäksi hakemuksessa olisi ilmoitettava tuote tai tuotteet, joita hakemus koskee. Muutos on lähinnä lakitekni- nen johtuen siitä, että mallioikeusdirektiivin mukaisesti lain alussa on määritelty tuote.

Vaikka tavaraluokat eivät enää ehdotuksen mukaan määrisi mallioikeuden suoja-alan laajuutta, tulisi hakemuksessa siis kuitenkin edelleen ilmoittaa tuote tai tuotteet, joita hakemus koskee. Rekisteriviranomainen luokittelee mallin tällä perusteella. Mallin luokituksella on käytännössä se merkitys, että yhteisrekisteröinti tulee ehdotetun 11 §:n mukaan perustumaan luokitukseen. Luokituksella tulee lisäksi edelleenkin olemaan tärkeä merkitys myös tutkimuksen apuvälineenä sekä rekisteriviranomaiselle että niin sanotulle kolmannelle osapuolelle.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan ensinnä-

kin muutettavaksi niin, että kuvan sijasta hakemukseen tulee liittää kuva-aineisto. Käytännössä mallia ei juuri koskaan pystytä esittämään yhdellä kuvalla, jolloin muutos vain kirjaisi voimassa olevan käytännön.

Toiseksi ehdotetaan, että momentista poistetaan uutuusvakuutusta koskeva vaatimus. Voimassa oleva laki edellyttää hakijalta vakuutusta siitä, että malli ei hänen tietämänsä mukaan ole tullut tunnetuksi ennen hakemuksen tekemispäivää. Tämän niin sanotun uutuusvakuutuksen tarvetta on perusteltu sillä, että se täydentää viranomaisen melko rajoitettua uutuustutkimusta ja väitemenettelyä.

Uusi 3 a §:n armonaikaa koskeva säännös tuo uutuusvakuutuksen tarpeellisuuden uudelleen harkittavaksi. Hakijan olisi nimittäin armonaikaa koskevan säännöksen mukaisesti vakuutettava, että malli ei mallin luojan tai hänen oikeudenomistajansa antamien tietojen tai suorittamien toimenpiteiden nojalla ole tullut julkiseksi aikaisemmin kuin 12 kuukautta ennen hakemuksen tekemispäivää ja ettei malli hakijan tietämän mukaan ole tullut julkiseksi kenenkään muunkaan toimesta ennen hakemuksen tekemispäivää. Uutuusvakuutuksen rakenne muodostuisi siis varsin vaikeaselkoiseksi ja tällaisen vakuutuksen vaatimista hakijalta voidaan pitää hakijan kannalta kohtuuttomana. Uutuusvakuutuksen tarvetta tulee osaltaan vähentämään myös se, että väitemenettely tulee tehostumaan, kun kuulutettavat mallit tulevaisuudessa julkaistaan myös internetissä. Näin ollen esitetään, että muiden Pohjoismaiden tapaan uutuusvakuutuksesta luovuttaisiin nyt myös Suomessa.

Pykälään ei enää otettaisi nyt sen 4 momentissa olevaa säännöstä, sillä kaikista niistä edellytyksistä, mukaan lukien maksut, jolloin hakemus katsotaan tehdyksi, säädettäisiin uudessa 10 a §:ssä.

10 a §. Pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, jolloin hakemus katsotaan tehdyksi. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan lain 13 §:n 1 momentti ja 10 §:n 4 momentti.

Pykälän 1 momentin mukaan hakemuksen vireille tulon ehtona olisi ensinnäkin se, että hakija on antanut viranomaiselle sellaisen mallin esittävän kuva-aineiston, josta malli käy riittävän selvästi ilmi. Tämä vaatimus

vastaa 13 §:n 1 momenttia kuitenkin niin, että kuvan sijasta puhutaan kuva-aineistosta.

Toisena vireille tulon ehtona olisi ehdotuksen mukaan se, että hakija on suorittanut säädetyt maksut. Voimassa olevan lain 10 § 4 momentin mukaan hakijan on hakemuksen yhteydessä suoritettava hakemus- ja lisämaksut. Patentti- ja rekisterihallitus on mallioikeusasetuksen 36 §:n nojalla kuitenkin antanut tarkempia määräyksiä koskien muun muassa hakemus- ja lisämaksujen suorittamista. Näistä määräyksistä käy ilmi, että hakemus- ja lisämaksuja voidaan periä muodollisilla välipäätöksillä. Maksujen suorittamista ei näin ollen ole pidetty hakemuksen vireille tulon edellytyksenä. Maksujen (samoin kuin muidenkin muodollisten edellytysten) on pitänyt olla kunnossa ennen varsinaista uutuustutkimusta.

Puuttuvien maksujen perintä ja huomautusten tiedoksianto aiheuttavat viranomaiselle kohtuuttoman paljon työtä ja kustannuksia, jotka koituvat muiden hakijoiden maksettaviksi. Kun lisäksi mallin julkiseksi tuloa koskevat säännökset armonaikaa koskevan säännöksen johdosta tulevat lievenemään, on kohtuullista edellyttää, että hakemus tulee vireille vasta kun hakemusmaksu on maksettu. Tämän mukaisesti hakemus ei liioin tule julkiseksi ennen maksun suorittamista.

Nyt ehdotetaan vastaavasti kuin tavaramerkkilain (7/1964) 17 § 2 momentissa ja hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) 7 § 2 momentissa, että hakemus katsottaisiin tehdyksi vasta kun hakemusmaksu on maksettu. Hakemusmaksu on yksiselitteinen, kun sen sijaan lisämaksuun vaikuttavat useammat tekijät. Tämän vuoksi edellytettäisiin hakemuksen vireille tulon ehtona vain hakemusmaksun maksamista. Pykälä olisi uusi.

11 §. Pykälän voimassa olevan sanamuodon mukaan yhteisrekisteröinti on voitu tehdä, jos tavarat, joita varten rekisteröintiä haetaan, ovat kuuluneet valmistuksen ja käytön kannalta yhteen. Rekisteröintimenettelyssä on aiheuttanut ongelmia määrittellä, mitkä tavarat valmistuksen ja käytön kannalta kuuluvat yhteen. Tämän vuoksi ehdotetaan nyt, että pykälää muutetaan siten, että yhteisrekisteröinti olisi mahdollista, mikäli rekisteröintihakemuksessa mainitut tuotteet kuuluvat sa-

maan luokkaan Locarnon sopimuksessa mallien kansainvälisestä luokituksista tehdyn jaottelun mukaan. Ehdotus vastaa myös muissa Pohjoismaissa tehtyä tai tekeillä olevaa muutosta.

Mallioikeuslaissa ei enää säädettäisi ylärajaa mallien lukumäärälle hakemuksessa. Lukumäärän rajoittaminen saattaisi olla välttämätöntä, jos hakemuksissa ruvetaan yleisesti hakemaan mallisuoja kymmenille malleille yhdessä hakemuksessa. Tämä kuitenkin ei ole kovin todennäköistä, sillä lukuisten mallien esittäminen samassa hakemuksessa saattaa viivästyttää hakemuksen hallinnollista käsittelyä, mikä puolestaan ei ole hakijan edun mukaista. Tämän vuoksi ei katsota tarpeelliseksi säätää hakemukseen sisältyvien mallien enimmäismäärästä.

Locarnon sopimuksen kuuluvan liitteen mukaan tuotteet on jaoteltu luokkiin ja alaluokkiin. Luokkia sopimuksessa on 32 ja niistä useimmat jakaantuvat alaluokkiin, joita tällä hetkellä on enimmillään 14. Ehdotuksen mukaan yhteisrekisteröintihakemuksessa esitettyjen tuotteiden tulisi kuulua samaan luokkaan, joka siis sopimuksen mukaan on yläkategoria.

Muutos vaikuttaisi rekisteröintikäytäntöön jonkin verran. Voimassa olevan lain mukaan esimerkiksi kahta erilaista pöytää (pirttipöytä ja kampauspöytä) ei ole voitu yhteisrekisteröidä, koska ne eivät käytön kannalta kuulu yhteen. Ehdotetun muutoksen mukaan myös tällaisten pöytien yhteisrekisteröinti olisi mahdollista, koska ne kuuluvat samaan luokkaan. Sama pätee erilaisiin matkapuhelinmalleihin. Voimassa olevan lain mukaan niitä ei ole voitu yhteisrekisteröidä, mutta ehdotuksen mukaan ne kuuluisivat samaan luokkaan, jolloin niille voitaisiin hakea yhteisrekisteröintiä.

Toisaalta ehdotettu muutos vaikeuttaisi yhteisrekisteröintiä joissakin tapauksissa. Tällainen on tilanne esimerkiksi rikkalapion ja -harjan osalta. Voimassa olevan lain mukaan ne on voitu yhteisrekisteröidä, koska ne kuuluvat käytön ja valmistuksen kannalta yhteen. Ehdotuksen mukaan ne kuuluisivat eri luokkiin, jolloin yhteisrekisteröinti ei olisi enää mahdollista. Myös niin sanottujen tuoteperheiden osalta yhteisrekisteröinti ei kaikissa tapauksissa enää olisi mahdollista. Toisaalta

tällaisiin tuoteperheisiin kuuluvien tuotteiden yhteenkuuluminen valmistuksen ja käytön kannalta voidaan ainakin tietyiltä osin jo nykyäänkin asettaa kyseenalaiseksi ja toisaalta taas Locarnon sopimuksen luokat ovat aika laajoja, jolloin tuoteperheeseen kuuluvat tuotteet voivat kuulua samaan luokkaan. Esimerkiksi tuolit, sohvut ja nojatuolit kuuluvat samaan luokkaan, jolloin ne voitaisiin rekisteröidä yhteisellä hakemuksella.

Voimassa olevan lain 11 §:n 2 momentin mukaan yhteisrekisteröinti ei koske koristemalleja. Tämä momentti ehdotetaan kumottavaksi, sillä muutettu mallilaki ei tekisi eroa ornamenttien ja muiden tavaroiden mallien välillä.

13 §. Pykälän 1 momenttia vastaavat säännökset on edellä ehdotettu otettavaksi 10 a §:ään, ja tässä pykälässä ehdotetaan säädettäväksi mallihakemuksen muuttamisesta.

Mallioikeusdirektiivin 11 artiklan 7 kohdan mukaan malli voidaan rekisteröidä tai mallioikeus pitää voimassa muutetussa muodossa, jos se siinä muodossa täyttää suojan saamisen edellytykset ja jos mallin ominaislaatu (identity) säilyy. Mallin osittaisesta kumoamisesta säädettäisiin uudessa 31 b §:ssä, tässä pykälässä säädettäisiin hakemuksen muuttamisesta ja uudessa 25 a §:ssä säädettäisiin jo rekisteröidyn mallin muuttamisesta.

Voimassa olevan lain mukaan hakemusta ei saa muuttaa koskemaan toista mallia tai muita tavaroita kuin mitä hakemuksessa on ilmoitettu. Tämä säännös ei ole käytännössä tarkoittanut sitä, etteikö hakemusta olisi joiltakin epäolennaisilta osilta voinut muuttaa tai tehdä vähäisiä korjauksia ja lisäyksiä. Nyt kyseessä olevan ehdotuksenkaan ei ole tarkoitus muuttaa tätä tilannetta. Muutoksen tarkoituksena on kuitenkin direktiivin mukaisesti selvästi sanoa, että hakemuksen muuttaminen on mahdollista tietyillä edellytyksillä.

Ehdotuksen mukaan mallihakemusta ei saisi muuttaa siten, että mallin identiteetti muutoksen vuoksi häviää eli mallin kokonaisvaikutelman olennaisien piirteiden tulee säilyä. Ehdotetussa pykälässä on päädytty käyttämään sanayhdistelmää ”kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet” vastaamaan englannin kielistä sanaa ”identity”. Direktiivin suomenkielisessä toisinnossa käytetty ilmaus —

"ominaislaatu" — ei nimittäin anna oikeaa kuvaa. Puhuttaessa malleista ja mallioikeudesta ei yleensä ole käytetty sanaa "laatu". Määrittelyllä "kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet" on haluttu korostaa eroa pelkään kokonaisvaikutelmaan, joka 2 §:n mukaisesti on ratkaisevaa silloin, kun arvioidaan täyttääkö malli yksilöllisyysvaatimuksen.

Identiteetin säilymistä (retained) arvioidessa on mallista saatava kokonaisvaikutelma ratkaiseva, eli mallin muuttaminen ei saisi vaikuttaa niin, että mallin kokonaisvaikutelma muuttuu. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että muutettu hakemus ei saa koskea toista mallia eikä muutos saa laajentaa mallihakemuksen kohdetta siitä, mitä hakemuksessa on esitetty. Sallitut muutokset voivat siis olla vain vähäisiä.

Lisäksi ehdotetaan pykälästä poistettavaksi viittaus muihin tavarihin, sillä direktiivin mukaan mallioikeuden suoja-ala ei rajoitu tiettyihin tavarihin.

18 §. Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, sillä ehdotuksen mukaan uuteen 18 a §:ään otettaisiin väitettä koskeva säännökset.

18 a §. Pykälässä säädettäisiin väitteen tekemisestä sekä siitä, kenellä on oikeus tehdä väite.

Mallioikeuslain 18 §:n 3 momentissa säädetään väiteajasta. Sen sijaan laissa ei ole rajoitettu väitteen teko-oikeutta. Nyt ehdotetaan, että uuteen 18 a §:ään siirrettäisiin väiteaikaa koskeva säännös sekä säädettäisiin mallioikeusdirektiivin edellyttämällä tavalla niistä tahoista ja henkilöistä, jotka kussakin tilanteessa voisivat tehdä väitteen.

Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan lain 18 §:n 3 momenttia. Väite olisi edelleenkin tehtävä kirjallisesti, ja väiteaika olisi kaksi kuukautta hakemuksen kuulutuspäivästä lukien.

Pykälän 2 momentin mukaan väitteen voisi tehdä se, joka väittää olevansa oikeutettu malliin, silloin kun rekisteröintiä on hakenut muu kuin tuotoilija tai se jolle hänen oikeutensa on siirtynyt,

Pykälän 3 momentin mukaan väitteen voisi tehdä ainoastaan henkilö tai taho, jonka oikeutta loukataan sillä perusteella, että malliin on ilman asianomaista lupaa otettu vaakuna, lippu tai muu tunnuskuva tai vastaava taikka

rekisteröitävän mallin käyttökohteina olevia tavaroita koskeva virallinen tarkastusmerkki tai vastaava.

Pykälän 4 momentin mukaan väitteen voisi tehdä ainoastaan se, joka on ristiriidassa olevan oikeuden hakija tai haltija, kun malli on ristiriidassa aikaisemman samanlaisen mallin kanssa taikka malliin on otettu sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen toiminimestä, tunnusmerkistä, tavaramerkistä tai muusta 4 a §:n 3 kohdassa mainitusta. Edelleen väitteen voisi tehdä ainoastaan se, joka 4 a §:n 4 ja 5 kohdan nojalla on ristiriidassa olevan oikeuden hakija tai haltija silloin, kun malliin otettu sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta tai sellaista, joka eroaa vain epäolennaisesti Suomessa toiselle rekisteröidystä mallista tai hyödyllisyysmallista.

Muissa kuin edellä mainituissa tapauksissa väitteen voisi tehdä kuka tahansa. Tästä ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettäväksi väitteen mallin uutuutta ja yksilöllisyyttä vastaan voi tehdä kuka tahansa. Myös silloin kun epäillään, onko kyse ylipäättään mallista lain 1 a §:n mukaisesti, väitteen voi tehdä kuka tahansa samoin kuin silloin, kun mallioikeutta on haettu sellaisille piirteille, joille ei 4 b §:n mukaan voida myöntää mallioikeutta tai että malli on 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastainen.

Pykälä on uusi, ja se vastaa direktiivin 11 artiklan 3—6 kohtaa.

20 §. Pykälän 1 momentissa oleva lakiviittaus ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan esityksen mukaista uutta pykäläjärjestystä. Aikaisemman 18 §:n 3 momentin sijasta viitattaisiin uuteen 18 a §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, miten toimitaan, jos asiassa on tehty väite. Momentti vastaa sanamuodoltaankin voimassa olevaa.

3 luku. *Rekisteröinnin voimassaoloaika ja rekisteröidyn mallin muuttaminen*

Otsikko ehdotetaan muutettavaksi, sillä lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 25 a §, jossa säädettäisiin rekisteröidyn mallin muuttamisesta.

24 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että mallisuojaan voimassaoloaika pi-

dennetään. Voimassa olevan lain mukaan mallioikeuden rekisteröinti on voimassa viisi vuotta kerrallaan. Rekisteröinti voidaan uudistaa kahdesti, jolloin suojan enimmäisaika on 15 vuotta. Mallioikeusdirektiivin 10 artiklan mukaan mallisuojan enimmäisaika, joka koostuu myös viisivuotisjaksoista, tulisi olla 25 vuotta. Lisäksi direktiivin 14 artiklassa säädetään varaosien suoja-ajan pysyttämistä ennallaan.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että mallioikeus voisi olla voimassa pisimmillään 25 vuotta, joka muodostuisi viidestä viisivuotisjaksosta. Mallioikeuden suoja-ajan vaihtelumahdollisuus takaa sen, että eri alat pystyvät paremmin ottamaan omat tarpeensa huomioon. Onhan selvää, että esimerkiksi muotiteollisuudessa suoja-ajan pituudella ei ole välttämättä niin suurta merkitystä kuin esimerkiksi huonekalualalla.

Direktiivin 10 artiklan mukaan malli on suojattava rekisteröitäessä yhden tai useamman viisivuotiskauden ajaksi. Artiklan tarkoituksena on antaa jäsenvaltioille mahdollisuus itse päättää siitä, annetaanko suojaa viideksi vuodeksi kerrallaan vai voisiko suoja-aika muodostua useammasta viiden vuoden jaksosta kerrallaan. Nyt ehdotetaan, että vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa ja yhteisön mallioikeusasetusehdotuksessa mallioikeuden suoja-aika muodostuisi viisivuotisjaksosta. Mallioikeuden haltijalla olisi mahdollisuus uudistaa hakemuksensa neljästi, jolloin suoja-ajan enimmäispituus olisi 25 vuotta. Uudistamisvaatimuksen säilyttämisellä on tarkoitus varmistaa se, että vähintään viiden vuoden välein mallinhaltijan tulee harkita mallisuojan tarpeensa. Tällä tavoin mallirekisteri ei paisuisi kohtuuttomasti malleista, joita ei enää syystä tai toisesta käytetä. Myös muiden kuin mallinhaltijan intressit tulevat näin paremmin huomioonotetuiksi. Tämä on myös omiaan edistämään kilpailua markkinoilla, kun vapautuneet mallit voidaan ottaa käyttöön. Mallioikeudessaan ei tunnetta mahdollisuutta kumota malli käyttämättömyyden perusteella. Vaatimusta hakemuksen uudistamisesta ei voida pitää kohtuuttomana mallin haltijalle etenkin, kun esitykseen sisältyy ehdotus siitä, että varsinaista uudistamishakemusta ei tarvitsisi tehdä, vaan pelkkä uudistamismaksun maksaminen olisi riittä-

vää.

Vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa, suojan voimassaoloaika alkaisi hakemispäivästä ja jokainen rekisteröintikausi laskettaisiin edellisen rekisteröintikauden päättymisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta mallioikeuden suoja-aikaan. Direktiivin 14 artiklassa säädetään moniosaisen tuotteiden korjaamiseen tarvittavien osien eli varaosien suoja-ajasta. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on pidettävä voimassa nykyiset säädöksensä, jotka koskevat varaosien mallien käyttöä moniosaisen tuotteen korjaamiseen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi, jollei tarkoituksena ole tällaisten osien markkinoiden vapauttaminen. Voimassa oleva laki ei tee eroa tavallisten mallien ja varaosamallien välillä, ja kaikkien mallien, siis myös varaosamallien, suoja-aika on enintään 15 vuotta. Koska varaosien suoja-ajan pidentäminen 25 vuoteen ei toimisi tällaisten tuotteiden markkinoita vapauttavasti, tulee varaosien suoja-aika pysyttää ennallaan. Näin ollen tulisi varaosien suoja-ajan olla vastaisuudessaakin korkeintaan kolme viisivuotiskautta eli yhteensä 15 vuotta.

Rekisteriviranomaisella ei olisi velvollisuutta tutkia, koskeeko mallihakemus tällaista moniosaisen tuotteen korjaamiseen tarkoitettua osaa. Mikäli mallioikeuden suoja-ajan pituudesta on epäilystä, tulisi se ratkaista tuomioistuimessa. Se, joka harjoittaa liiketoimintaa ja jonka toiminnalle on merkitystä mallisuojan pituudella, voisi ajaa tuomioistuimessa vahvistuskannetta mallioikeuslain 41 §:n nojalla. Lain voiman saaneesta tuomiosta tulee 44 §:n perusteella lähettää tieto rekisteriviranomaiselle, joka sitten tekee asianomaisen merkinnän rekisteriin.

25 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että mallin rekisteröinnin uudistamismenettelyä yksinkertaistettaisiin. Voimassa olevan lain mukaan mallirekisteröinnin uudistamista haetaan kirjallisesti rekisteriviranomaiselta aikaisintaan vuotta ennen rekisteröintikauden päättymistä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa sen päättymisen jälkeen. Saman ajan kuluessa on suoritettava uudistamis- ja lisämaksut uhalla, että hakemus muuten hylätään. Rekisteröinnin uudistamisesta on myös kuulutettava.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vastaavasti kuin voimassa olevan pykälän 1 momentissa, että rekisteröinnin uudistamista voisi hakea aikaisintaan vuotta ennen rekisteröintikauden päättymistä ja sitä tulisi hakea viimeistään kuuden kuukauden kuluessa sen päättymisen jälkeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että uudistamista on haettava kirjallisesti rekisteriviranomaiselta, jos uudistamisen yhteydessä halutaan tehdä rekisteröintimerkintöihin muutos. Tällainen rekisteröintimerkintöihin tehtävä muutos voisi esimerkiksi olla haltijaa koskeva muutos tai suoja-alan supistaminen. Mikäli rekisteröintiin ei haluta tehdä muutoksia, uudistaminen voidaan tehdä pelkästään maksamalla uudistamismaksu, johon sisältyy varsinaisen uudistamismaksun lisäksi kyseisessä tapauksessa tarvittavat lisämaksut kuten luokkamaksut. Maksun suorittaminen riittäisi siis osoitukseksi rekisteröinnin uudistamisesta.

Ehdotettu muutos vastaa tavaramerkkilain 22 § 4 momenttia. Mallin rekisteröinnin uudistaminen tulisi olla sekä mallin haltijan että rekisteriviranomaisen kannalta mahdollisimman yksinkertaista ja helppoa. Uudistamisen helppouden merkitys korostuu entisestään suoja-ajan pidentyessä mallioikeusdirektiivin mukaisesti enimmillään 25 vuoteen, joka muodostuu viidestä viisivuotisjaksosta.

Todettuaan uudistamismaksun suoritetuksi viranomainen tekisi rekisteriin merkinnän ja kuuluttaisi uudistamisen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vastaavasti kuin voimassa olevan pykälän 2 momentissa, että rekisteröinnin uudistamisesta on kuulutettava.

25 a §. Pykälässä säädettäisiin rekisteröidyn mallin muuttamisesta haltijan pyynnöstä mallioikeusdirektiivin 11 artiklan 7 kohdan mukaisesti. Mahdollisuudesta muuttaa mallia hakemusvaiheessa säädettäisiin edellä 13 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan mallia voitaisiin muuttaa haltijan pyynnöstä, jos malli on rekisteröity lain 1, 1 a, 2, 3, 3 a, 4 a tai 4 b §:n vastaisesti. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi, kun malli ei ole uusi ja yksilöllinen taikka jos malli on yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastainen taikka malli on samanlainen kuin aikaisempi malli, joka

on tullut julkiseksi rekisteröintihakemuksen tekemispäivän jälkeen tai etuoikeuspäivän jälkeen ja joka on suojattu edellä mainittua päivämäärää aikaisemmasta päivästä lähtien rekisteröitynä mallina tai tätä tarkoittavana hakemuksena.

Rekisteröityä mallia voitaisiin myös muuttaa, jos siihen on otettu ilman lupaa jokin 4 a §:ssä mainituista vaakunoista, lipuista, tarkastusmerkeistä tai vastaavista. Lisäksi mallia voitaisiin muuttaa, jos se on myönnetty tuotteen ulkomuodon piirteille, jotka määräytyvät tuotteen teknisen käyttötarkoituksen mukaan tai jotka on tosinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta mallin sisältämä tuote voidaan mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen tai asentaa siihen 4 b §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Muutetun mallin tulisi kuitenkin edelleen täyttää laissa säädetyt rekisteröintivaatimukset kuten uutuus- ja yksilöllisyysvaatimukset ja lisäksi mallin tulisi säilyttää alkuperäinen identiteettinsä eli sen olennaiset ominaispiirteet eivät saa muuttua. Säännös tulee sovellettavaksi vain hyvin harvoin ja poikkeuksellisissa tilanteissa, ja sitä tulee tulkita suppeasti.

Rekisteröinnin muuttamisesta tulisi maksaa säädetty maksu, josta säädettäisiin 47 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vastaavasti kuin rekisteröinnistä tulisi rekisteröinnin muuttamisesta kuuluttaa. Pykälä olisi uusi.

31 §. Tämä rekisteröinnin kumoamista koskeva pykälä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan mallioikeusdirektiivin säännöksiä. Lain luettavuuden parantamiseksi ehdotetaan, että voimassa olevassa pykälässä olevat säännökset jaetaan useampaan pykälään. Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin kumoamisesta yleensä sekä siitä, kuka voi ajaa kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi. Ehdotetussa 31 a §:ssä säädettäisiin kanneajasta, 31 b §:ssä rekisteröinnin osittain kumoamisesta ja 31 c §:ssä rekisteröinnin kumoamisesta silloin, kun mallioikeus on jo lakannut tai siitä on luovuttu.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi lakiteknisistä syistä siten, että viittausta pykäliin, joiden perusteella tuomioistuimen on kanteesta kumottava rekisteröinti, muutetaan vastaamaan nyt ehdotettuja muutoksia.

Lisäksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että mallin osittain kumoaminen olisi mahdollista.

Pykälän 2—5 momenteissa säädettäisiin niistä tahoista ja henkilöistä, jotka kussakin tilanteessa voi ajaa kannetta. Pykälän 2 momentin mukaan kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi sillä perusteella, että rekisteröinti on myönnetty muulle kuin mallin luojalle tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, voisi edelleenkin ajaa se, joka väittää olevansa oikeutettu malliin. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 31 § 2 momentin ensimmäistä virkettä ja se on direktiivin 11 artiklan 3 kohdan mukainen.

Pykälän 3 momentin mukaan kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi sillä perusteella, että rekisteriin on otettu malli, johon on ilman asianomaista lupaa otettu vaakuna, lippu tai muu tunnuskuva tai vastaava tai rekisteröitävän mallin käyttökohteina olevia tavaroita koskeva virallinen tarkastusmerkki tai vastaava, voi ajaa ainoastaan henkilö tai taho, jota käyttö koskee.

Pykälän 4 momentin mukaan kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi sillä perusteella, että rekisteröinti on myönnetty aikaisemmalle samanlaiselle mallille tai malliin on otettu sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen toiminimestä, tunnusmerkistä, tavaramerkistä tai muusta 4 a §:n 3—5 kohdassa mainitusta, voi ajaa ainoastaan se, joka on ristiriidassa olevan oikeuden hakija tai haltija. Sama koskee tapauksia, jolloin malliin on otettu sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta tai joka eroaa vain epäolennaisesti Suomessa toiselle rekisteröidystä mallista tai hyödyllisyysmallista.

Pykälän 5 momentin mukaan kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa myös virallinen syyttäjä, jos malli on ensinnäkin yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastainen. Lisäksi annettaisiin direktiivin 11 artiklan 6 kohdan mukaisesti viranomaiselle mahdollisuus ajaa kannetta myös, jos malli on samanlainen kuin aikaisempi malli tai jos rekisteriin on otettu malli, johon on ilman asianomaista lupaa otettu vaakuna, lippu tai muu tunnuskuva tai vastaava taikka rekisteröitävän mallin käyttökohteina olevia tavaroita koskeva virallinen tarkastusmerkki tai vastaava.

Pykälän 6 momentin mukaan muissa tapauksissa voisi kannetta edelleenkin ajaa se, jolle rekisteröinnistä on haittaa. Kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi esimerkiksi sillä perusteella, että malli ei ole uusi tai yksilöllinen taikka että kyse ei lainkaan ole 1 a §:n 1 kohdassa tarkoitettusta mallista, voisi siis ajaa se, jolle rekisteröinnistä on haittaa.

Pykälän muutokset ovat siis osittain lakitekniisiä ja osittain pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan direktiivin 11 artiklan 3—6 kohtaa.

31 a §. Pykälän 1 momentin mukaan kanne olisi pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröinnistä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista.

Jos mallioikeuden haltija on ollut vilpittömässä mielessä, kanne tulisi pykälän 2 momentin mukaan panna vireille viimeistään kolmen vuoden kuluessa siitä, kun malli rekisteröitiin tai mallioikeus siirtyi hänelle.

Pykälä olisi uusi, mutta se vastaa voimassa olevan mallioikeuslain 31 §:n 2 momenttia.

31 b §. Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, joilla malli voidaan osittain kumota. Voimassa olevan lain mukaan mallin osittainen kumoaminen ei ole mahdollista. On katsottu, että osittainen kumoaminen olisi ristiriidassa sen kanssa, että mallia tulee arvioida kokonaisuutena. Myöskään ei ole ollut mahdollista muuttaa hakemusta koskemaan toista mallia tai muita tavaroita kuin mitä hakemuksessa on ilmoitettu.

Mallioikeusdirektiivin 11 artiklan 7 kohdan mukaan malli voidaan tietyillä edellytyksillä rekisteröidä tai mallioikeus pitää voimassa muutetussa muodossa, jos se siinä muodossa täyttää suojan saamisen edellytykset ja jos mallin ominaislaatu säilyy. Edellä 31 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi, että mallin rekisteröinti voitaisiin kumota myös osittain niissä tapauksissa, jolloin malli on rekisteröity yleisten, 1, 1 a, 2, 3, 3 a, 4, 4 a tai 4 b §:ssä säädettyjen, myöntämisedellytysten vastaisesti.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi direktiivin mukaisesti mallin osittain kumoamisen edellytyksistä silloin, kun malli on rekisteröity yleisten myöntämisedellytysten vastaisesti. Edellytyksenä olisi, että osittain kumottu malli täyttää tämän lain suojan

saamisen edellytykset ja mallin kokonaisvai-
kutelman olennaiset piirteet eivät muutu.
Vastaavasti kuin mitä on esitetty 13 §:n koh-
dalla, muutettu rekisteröinti ei saisi koskea
toista mallia eikä muutos saisi laajentaa mal-
lirekisteröinnin kohdetta siitä, mitä on rekis-
teröity. Sallitut muutokset voisivat siis olla
vain vähäisiä.

Tuomioistuimen tulisi 44 §:n mukaisesti
lähettää jäljennös lopullisesta päätöksestä re-
kisteriviranomaiselle, joka tekisi asianomai-
sen merkinnän rekisteriin.

Pykälän 2 momentin mukaan silloin, kun
mallin kumoamista haetaan osittain, tulisi
tuomioistuimen pyytää rekisteriviranomaisen
lausunto. Lausunnon pyytäminen on välttä-
mätöntä, jotta voidaan selvittää, täyttääkö
malli muutetussa muodossaankin rekisteröi-
misen edellytykset. Vaikka malli kumottai-
siinkin osittain, tulee sen silti esimerkiksi ol-
la uusi ja yksilöllinen.

Pykälä olisi uusi, ja se vastaa direktiivin 11
artiklan 7 kohtaa.

31 c §. Pykälässä säädettäisiin, että malli-
oikeus voidaan julistaa mitättömäksi, vaikka
se on lakannut tai siitä on luovuttu.

Voimassa olevan mallioikeusasetuksen
28 §:n mukaan on rekisteriviranomaisen
poistettava malli rekisteristä, kun rekisteröin-
ti on lakannut. Rekisteröinti voi lakata kah-
della tavalla. Ensinnäkin mallin suoja-aika
voi päättyä joko enimmäisajan täytyttyä tai
siten, että hakemusta ei ole uudistettu. Toi-
seksi rekisteröinti voi lakata sillä perusteella,
että tuomioistuimella on 31 §:n perusteella ku-
monnut mallin rekisteröinnin. Mallin rekiste-
ristä poistamisen oikeusvaikutukset syntyvät
välittömästi.

Saattaa kuitenkin syntyä tilanteita, jolloin
mitättömäksi julistaminen tulee ajankohtai-
seksi vasta mallioikeuden lakkaamisen tai
sittä luopumisen jälkeen. Tällainen on tilanne
esimerkiksi silloin, kun loukkaus oikeuden-
käynti alkaa tai jatkuu sen jälkeen kun mal-
lisuoja on lakannut ja vaatimukset kohdistu-
vat aikaan, jolloin suoja vielä oli voimassa.
Esimerkkinä edellä mainitusta tilanteesta
mainittakoon vahingonkorvausvaatimuksen
esittäminen ja mahdollinen vastakanne rekis-
teröinnin julistamisesta mitättömäksi. Malli-
oikeuden haltija voi vaatia vahingonkorvaus-
ta mallioikeuden voimassaoloajalta vielä

senkin jälkeen kun mallioikeus on lakannut.
Mallioikeuslain 36 §:n 3 momentin mukaan
mallioikeuden loukkauksen perusteella on
korvauskanne pantava vireille viiden vuoden
kuluessa vahingon syntymisestä uhalla, että
oikeus korvaukseen menetetään. Nyt ehdote-
tun säännöksen perusteella korvausoikeu-
denkäynnissä loukkaajaksi väitetty voisi nos-
taa vastakanteen rekisteröinnin julistamisesta
mitättömäksi sillä perusteella, ettei malli ole
alun alkaenkaan täyttänyt rekisteröinnin edel-
lytyksiä.

Pykälä olisi uusi, ja se vastaa direktiivin 11
artiklan 9 kohtaa.

32 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi laki-
tekniset muutokset.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutetta-
vaksi niin, että kanneaikaa koskevassa pykä-
läviittauksessa otetaan huomioon edellä esi-
tetty muutos, jonka mukaan kanneajasta sää-
dettäisiin 31 a §:ssä.

Pykälän 2 momentissa oleva sana "ammattimaisesti" ehdotetaan poistettavaksi, sillä esityksen 1 §:n mukaan yksinoikeus koskee mallin käyttöä myöhemmin säädettyine poikkeuksineen.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentissa
tarkoitettu oikeus voi siirtyä toiselle ainoas-
taan sen liikkeen mukana, jossa sitä käyte-
tään tai jossa se oli tarkoitettu käytettäväksi.
Momentti vastaa sanamuodoltaan voimassa
olevaa.

38 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi laki-
tekniset muutokset, jotka johtuvat lakiin teh-
tävisistä muista muutoksista sekä lain luetta-
vuuden parantamisesta.

Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistet-
tavaksi sana "ammattimainen" ja lisättäväksi
tilalle viittaus uuteen 5 a §:ään. Ehdotuksen
mukaanhan laissa ei enää puhuttaisi mallin
ammattimaisesta käytöstä, vaan yksinoikeus
malliin antaa mallin haltijalle yksinoikeuden
mallin hyväksikäyttöön, josta säädetään uu-
dessa 5 a §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin va-
hingonkorvauksesta käytöstä, joka on tapah-
tunut ennen hakemuksen kuuluttamista.
Momentti vastaa voimassa olevan pykälän 1
momentin toista virkettä.

Pykälän uusi 3 momentti vastaa voimassa
olevan pykälän 2 momenttia.

45 §. Koska tiedoksiannosta myös haltijalle

säädettäisiin uudessa 46 a §:ssä, ei tarvita erillistä säännöstä siitä, miten tiedoksianto tapahtuu, kun mallioikeuden haltijalla ei ole kotipaikkaa Suomessa. Tämän vuoksi esitetään, että pykälän 2 momentti kumotaan tarpeettomana.

46 a §. Rekisteröintihakemusta ja rekisteröintiä koskevasta muutoksenhausta säädetään mallioikeuslain 21—23 §:ssä. Lain 22 §:n mukaan muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan valittamalla patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan. Valituslautakuntaan tehtävästä valituksesta säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/1992) 3 ja 4 §:ssä. Lain 3 §:n 2 kohdan mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla valituslautakuntaan kun päätöksellä on ratkaistu hakemus mallin rekisteröimisestä tai muu mallia koskeva asia. Lain 4 §:n mukaan valitus valituslautakuntaan on tehtävä 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Valitusaika lähtee siis kulumaan vasta tiedoksiannosta.

Päätöksen tiedoksianto sovelletaan tiedoksiannosta hallintoasioissa annettua lakia (232/1966). Tapauksissa, joissa muutoshaku aika alkaa kuluu päätöksen tiedoksisaannista, sovelletaan lain 8 §:ää. Tämän mukaan on päätös toimitettava postin välityksellä saantitodistusmenettelyä käyttäen tai, milloin viranomainen katsoo siihen olevan aihetta, haastetiedoksiannolla. Tämä koskee siis myös Patentti- ja rekisterihallituksen malliasioissa antamia päätöksiä. Käytännössä päätöstä yritetään saada tiedoksi useamman kerran saantitodistuksella, ja vasta sitten turvaututaan haastemieheen, jonka käyttö myös usein epäonnistuu, kun asianomaista henkilöä ei tavoiteta.

Kun erityistiedoksianto yllä kuvatulla tavalla ei onnistu, joudutaan käyttämään yleis-tiedoksiantoa. Tämä tarkoittaa, että mainitun lain 7 §:n mukaan päätös on julkaistava virallisessa lehdessä ja tätä koskeva ilmoitus on julkaistava yhdessä tai useammassa sanomalehdessä, josta asianomaisten voidaan otaksua saavan parhaiten siitä tiedon.

Päätöksen tiedoksianto edellä kuvatulla tavalla on kallista, ja siihen menee paljon aikaa. Sellaisten ulkomaalaisten hakijoiden

osalta, joiden asiamies on luopunut asian hoidosta, joudutaan turvautumaan yleis-tiedoksiantoon, kun hakijan osoitetta ei ole tiedossa. Kaikkien tiedoksiantovaiheiden läpikäyminen kestää useita kuukausia, jolloin hakemuksen käsittelyajat pidentyvät huomattavasti.

Uudessa 46 a §:ssä säädettäisiin yksinkertaisemmasta tiedoksiantomenettelystä. Ehdotuksen mukaan päätös voitaisiin antaa tiedoksi kuuluttamalla Patentti- ja rekisterihallituksen julkaisemassa mallioikeuslehdessä. Näin ollen, jollei päätöstä ole onnistuttu saamaan tiedoksi hakijan tai väitteentekijän ilmoittamaan osoitteeseen, päätös voitaisiin antaa tiedoksi kuuluttamalla siitä mallioikeuslehdessä. Vastaavalla tavalla on säädetty myös tavaramerkkilain 50 a §:ssä.

47 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että suoritettavien maksujen joukkoon lisätään mallin muuttamismaksu. Uuden 25 a §:n mukaanhan rekisteröityä mallia voidaan tietyillä edellytyksillä muuttaa. Tällöin viranomaisella tulisi olla mahdollisuus periä siitä maksu ottaen huomioon, että mallin muuttamisen yhteydessä viranomainen joutuu suorittamaan käytännössä saman tutkinnan kuin rekisteröinnin yhteydessä. Maksu tulisi olemaan suunnilleen vastaava kuin hakemusmaksu, ja muutetun mallin kuuluttamisesta pitäisi maksaa myös kuulutusmaksu.

Koska esityksen mukaan ei enää välttämättä tarvitsisi tehdä uudistamishakemusta, vaan uudistamismaksun suorittaminen olisi riittävä osoittamaan uudistamispyynnön, esitetään momentin ensimmäisessä lauseessa oleva termi "uudistamishakemus" korvattavaksi "uudistamisella".

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan muuttamattomana otettavaksi maksuja koskeva viittaussäännös.

2. Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta voidaan mallioikeuslain 48 §:n nojalla antaa valtioneuvoston asetuksella. Asetusluonnos on tämän esityksen liitteenä.

3. Voimaantulo

Mallioikeusdirektiivi olisi tullut direktiivin 19 artiklan 1 kohdan mukaan saattaa voimaan viimeistään 28 päivänä lokakuuta 2001. Tämän vuoksi ehdotetaan, että laki tulisi voimaan ensi tilassa.

Lakia sovellettaisiin jo rekisteröityihin malleihin ja malleihin, jotka rekisteröidään ennen lain voimaantuloa vireille tulleen hakemuksen perusteella. Erityisesti tämä koskee mallisuojaajan laajuutta, sisältöä ja voimassaoloaikaa. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että jo rekisteröidyille malleille voitaisiin hakea suoja-ajan pidentämistä enimmillään 25 vuoteen.

Pääsäännöstä olisi kuitenkin poikkeus, jonka mukaan mallin kumoamiseen sovellettaisiin rekisteröintihakemuksen tekemispäivän lainsäädäntöä. Ehdotetun lain uudet rekisteröintiedellytykset eivät voi vaikuttaa jo rekisteröityihin malleihin siten, että ne voitaisiin kumota uusien vaatimusten perusteella.

Direktiivin 11 artiklan 8 kohdassa säädetyn mahdollisuuden mukaisesti ennen lain voimaantuloa tehty rekisteröintihakemus käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin vanhan lain nojalla. Esimerkiksi moniosaisten tuotteiden näkyvyysvaatimusta voitaisiin soveltaa vasta tämän lain voimaantulon jälkeen. Toisaalta tuotteiden irrottamattomia osia voitaisiin ottaa rekisteriin vasta lain voimaantulon jälkeen.

Direktiivin 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti mallin rekisteröinnistä johtaviin oikeuksiin ei saa vedota siten, että tarkoituksena on estää sellaista henkilöä, joka oli aloittanut tällaiset toimet ennen kyseistä päivää, jatkamasta sanottuja toimia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että jos joku tämän lain voimaan tullessa käytti mallia tavalla, joka ei vanhan lain mukaan vaatinut haltijan suostumusta, voi hän jatkaa kyseistä käyttöä, vaikka tämän lain mukaan käyttö edellyttäisikin suostumusta. Siirtymäsäännös antaisi mahdollisuuden jatkaa ensinnäkin vain tässä maassa tapahtunutta mallin käyttöä. Toiseksi mallin käytön on tullut olla meneillään lain voimaan tullessa. Lisäksi vielä käytön jatkaminen tarkoittaa sitä, että käytön luonne pysyy samana kuin mitä se oli lain voimaan tullessa. Tällainen ennakkokäyttöoikeutta koskeva siirtymäsäännös on tarpeellinen, sillä ehdotettu laki laajentaa yksinoikeuden laajuutta.

Siirtymäsäännösten mukaisesti myös ehdotettua uutta lain 3 a §:ää eli niin sanottua armonaikaa koskevaa säännöstä sovellettaisiin tämän lain voimaantulon jälkeen tehtyihin hakemuksiin. Malli olisi siis voinut tulla julkiseksi enintään 12 kuukautta ennen hakemuksen jättämistä, jos hakemus on tehty lain voimaantulon jälkeen. Säännös on hakijan edun mukainen, ja sitä ei voida myöskään pitää kohtuuttomana kolmatta henkilöä kohtaan ottaen huomioon, että direktiivi on julkaistu ja se on tullut voimaan jo lokakuussa 1998.

Laki

mallioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 12 päivänä maaliskuuta 1971 annetun mallioikeuslain (221/1971) 7 §, 18 §:n 3 momentti ja 45 §:n 2 momentti,
muutetaan 1—5, 8, 10, 11, 13 ja 20 §, 3 luvun otsikko, 24, 25, 31, 32, 38 ja 47 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 ja 4 § osaksi laissa 802/1991, 5 § osaksi laissa 1411/1992 ja 47 § osaksi laissa 1035/1992, sekä,
lisätään lakiin uusi 1 a, 3 a, 4 a, 4 b, 5 a—5 c, 10 a, 18 a, 25 a, 31 a—31 c ja 46 a § seuraavasti:

1 §

Joka on luonut mallin tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, voi rekisteröimällä saada yksinoikeuden malliin (*mallioikeuden*) sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

1 a §

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *mallilla* tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä kuten linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta tai materiaalista;
- 2) *tuotteella* teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita, mukaan lukien osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, sekä pakkaukset, pakkauksen ulkoasu, graafiset symbolit ja kirjasintyytit;
- 3) *moniosaisella tuotteella* tuotetta, joka koostuu useista osista, jotka voidaan korvata siten, että tuote voidaan purkaa ja koota uudelleen.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuina tuotteena ei pidetä tietokoneohjelmia.

2 §

Mallioikeus myönnetään, jos malli on uusi ja yksilöllinen.

Mallia pidetään uutena, jollei samanlainen

malli ole tullut julkiseksi ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää. Malleja on pidettävä samanlaisina, jos niiden piirteet eroavat toisistaan vain epäolennaisilta yksityiskohdilta.

Mallia pidetään yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää tunnetuksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta. Yksilöllisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon muotoilijan vapaus mallin kehittäessä.

Moniosaisen tuotteen osan mallia pidetään uutena ja yksilöllisenä, jos:

- 1) osa pysyy näkyvässä tuotteen tavanomaisen käytön aikana; ja
- 2) osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden ja yksilöllisyyden vaatimukset.

Edellä 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun tavanomaiseen käyttöön ei kuulu kunnossapito-, huolto- tai korjaustyö.

3 §

Mallin katsotaan tulleen julkiseksi, jos:
 1) se on julkaistu rekisteröintimenettelyssä tai muutoin; taikka

2) se on asetettu näytteille, sitä on käytetty liiketoiminnassa tai se on muulla tavoin tullut tunnetuksi.

Malli ei kuitenkaan ole tullut julkiseksi, jos 1 momentissa mainitut toimet eivät olisi koh- tuudella voineet tulla Euroopan unionissa alalla toimivien tietoon tavanomaisen liike- toiminnan yhteydessä ennen rekisteröintiha- kemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää.

Mallin ei katsota tulleen julkiseksi pelkäs- tään sillä perusteella, että se on salassapitoa edellyttäen saatettu kolmannen henkilön tie- toon.

3 a §

Mallin ei katsota tulleen julkiseksi 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla, jos malli, jolle haetaan rekisteröintiä, on 12 kuukauden aikana ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäi- vää tullut julkiseksi:

1) mallin luoja tai tämän antamien tietojen tai suorittamien toimenpiteiden nojalla kol- mannen henkilön toimin; taikka

2) mallin luojaan kohdistuneen väärin- käytöksen seurauksena.

Mitä 1 momentissa säädetään mallin luo- jasta, koskee myös hänen oikeudenomista- jaansa.

4 §

Mallia ei rekisteröidä, jos:

1) se on yleisen järjestyksen tai hyvien ta- pojen vastainen; tai

2) se on samanlainen kuin aikaisempi mal- li, joka on tullut julkiseksi rekisteröintihake- muksen tekemispäivän jälkeen tai etuoikeutta vaadittaessa etuoikeuspäivän jälkeen ja joka on suojattu edellä mainittua aikaisemmasta päivästä lukien Suomea koskevana rekisteröitynä mallina tai tätä tarkoittavana hakemuksena.

4 a §

Mallia ei rekisteröidä, jos siihen on ilman asianomaista lupaa otettu:

1) valtion, kunnan tai kansainvälisen, valti- oiden keskeisen järjestön vaakuna, lippu tai muu tunnuskuva, nimitys tai nimen lyhennys, taikka kuvio, nimitys tai nimen lyhennys, jos se on sekoitettavissa tällaiseen tunnuskuvaan,

merkkiin, nimitykseen tai nimen lyhennyk- seen;

2) rekisteröitävän mallin käyttökohteina olevia tai niiden kaltaisia tavaroita koskeva virallinen tarkastus- tai takuumerkki taikka tarkastus- tai takuuleima;

3) sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen toiminimestä tai toi- selle Suomessa elinkeinotoiminnassa vakiin- nutetusta tunnusmerkistä, tavaramerkistä taikka toisen sukunimestä, taiteilijanimestä tai vastaavanlaisesta nimestä taikka toisen muotokuvasta, jollei nimi tai muotokuva il- meisesti tarkoita jotakin kauan sitten kuollut- ta henkilöä;

4) sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimestä, mikäli nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toi- sen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen tai oikeutta valokuvaan;

5) sellaista, joka eroaa vain epäoleennaisesti Suomessa toiselle rekisteröidystä mallista tai hyödyllisyysmallista.

4 b §

Mallioikeutta ei voida myöntää tuotteen ulkomuodon piirteille, jotka

1) määräytyvät ainoastaan tuotteen tekni- sen käyttötarkoituksen mukaan; tai

2) on toisinnettava tarkalleen saman muo- toisina ja kokoisina, jotta mallin sisältämä tuote voitaisiin mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen tai asentaa siihen, sen ympärille tai sitä vasten siten, että kumpikin tuote toi- mii tarkoitettulla tavalla.

Mallioikeus voidaan 1 momentin 2 kohdan estämättä myöntää mallille, joka sallii keske- nään vaihdettavissa olevien tuotteiden mo- nenlaisen kokoamisen tai liittämisen raken- neyksiköistä muodostuvaksi kokonaisuudek- si.

5 §

Mallioikeus käsittää kaikki mallit, joista asiaan perehtynyt käyttäjä ei saa erilaista ko- konaisvaikutelmaa. Tätä arvioitaessa on otet- tava huomioon muotoilijan vapaus mallin kehittälyssä.

5 a §

Mallioikeus sisältää jäljempänä säädetyin

poikkeuksin sen, ettei muu kuin mallioikeuden haltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväkseen mallia. Mallin hyväksikäyttämistä on muun muassa mallin mukaisen tai sen sisältävän tuotteen valmistaminen, tarjoaminen, markkinoille saattaminen, käyttäminen, maahantuonti, maastavienti taikka varastointi näihin tarkoituksiin.

5 b §

Mallioikeus ei käsitä:

1) mallin yksityistä käyttöä, jolla ei ole kaupallista tarkoitusta;

2) mallin käyttöä kokeellisiin tarkoituksiin; eikä

3) toimia, joiden tarkoituksena on toisintaa malli lainausten ottamiseksi tai opetustarkoituksiin edellyttäen, että toimet ovat hyvän kauppatavan mukaisia ja että ne eivät aiheettomasti häiritse mallin tavanomaista käyttöä ja että lähde mainitaan.

Mallioikeus ei myöskään käsitä tilapäisesti maahan tulleissa rekisteröidyissä aluksissa ja ilma-aluksissa olevia varusteita, tällaisten alusten korjausta varten maahan tuotuja varaosia ja tarvikkeita eikä näiden alusten korjaamista.

5 c §

Mallioikeus ei anna sen haltijalle oikeutta kieltää mallioikeudella suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, jos mallioikeuden haltija on saattanut tuotteen vaihdantaan Euroopan talousalueella tai se on tämän suostumuksella siellä vaihdantaan saatettu.

8 §

Suomessa tehty hakemus katsotaan 2 ja 6 §:ää sovellettaessa tehdyksi samanaikaisesti kuin hakemus toisessa valtiossa, jos malli on esitetty mallin rekisteröintiä tai hyödyllisyysmallin suojaa koskevassa hakemuksessa, joka on tehty teollisoikeuden suojelemista koskevaan Pariisin yleissopimukseen (SopS 5/1921) tai Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen (SopS 5/1995) liittyneessä valtiossa.

Rekisteröintiä tulee hakea Suomessa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun rekisteröintiä on haettu 1 momentissa mainitussa sopimusvaltiossa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelle-

taan myös muualla tehtyyn hakemukseen, jonka rekisteriviranomainen erityisistä syistä katsoo sopimusvaltiossa annettuun hakemukseen rinnastettavaksi.

Saadakseen 1 momentissa mainitun etuoikeuden hakijan on pyydettävä sitä Suomessa tehdyssä hakemuksessa ja siinä ilmoitettava, missä ja milloin etuoikeuden perustaksi ilmoitettu hakemus on tehty. Hakijan on lisäksi ilmoitettava, niin pian kuin mahdollista, hakemuksen numero.

10 §.

Mallin rekisteröintihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle.

Hakemuksessa on ilmoitettava mallin luoja. Jos rekisteröintiä hakee muu kuin mallin luoja, hakijan on selvitettävä oikeutensa malliin. Lisäksi hakemuksessa on ilmoitettava tuote tai tuotteet, joita hakemus koskee.

Hakemukseen on liitettävä mallin esittävä kuva-aineisto. Jos hakija antaa lisäksi mallikappaleen ennen kuin hakemuksesta 18 §:n mukaisesti kuulutetaan, tämän on katsottava esittävän mallin.

10 a §

Rekisteröintihakemus katsotaan tehdyksi vasta, kun hakija on antanut rekisteriviranomaiselle mallin esittävän kuva-aineiston tai mallikappaleen ja suorittanut hakemusmaksun.

Hakemukseen liittyvien lisämaksujen suorittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Hakemus voi sisältää useita malleja, jos rekisteröintihakemuksessa ilmoitetut tuotteet kuuluvat samaan luokkaan teollismallien kansainvälisen luokituksen perustamista koskevan Locarnon sopimuksen (SopS 22/1972) mukaan.

13 §

Hakemusta ei saa muuttaa siten, että mallista saatavan kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet muuttuvat.

18 a §

Väite on tehtävä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti kahden kuukauden kuluessa ha-

kemuksen kuulutuspäivästä lukien.

Jos rekisteröintiä on hakenut muu kuin 1 §:n mukaan malliin oikeutettu, väitteen voi tehdä se, joka katsoo olevansa oikeutettu malliin.

Jos malliin on ilman asianomaista lupaa otettu 4 a §:n 1 ja 2 kohdissa tarkoitettu tunnus tai merkki, väitteen voi tehdä se, jonka oikeutta rekisteröinti loukkaa.

Jos malli on ristiriidassa 4 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 4 a §:n 3—5 kohdan kanssa, väitteen voi tehdä ristiriidassa olevan oikeuden hakija tai haltija.

Muissa kuin 2—4 momentissa mainituissa tapauksissa väitteen voi tehdä kuka tahansa.

20 §

Kun 18 a §:n 1 momentissa säädetty väitteenkäsittelyaika on päättynyt, on hakemus otettava jatkokäsittelyyn. Tässä käsittelyssä on 14—17 §:n säännöksiä sovellettava.

Jos asiassa on tehty väite, on se annettava hakijalle tiedoksi. Jollei väite ole ilmeisesti perusteeton, on hakijalle lisäksi varattava tilaisuus lausuman antamiseen.

3 luku

Rekisteröinnin voimassaoloaika ja rekisteröidyn mallin muuttaminen

24 §

Mallin rekisteröinti on voimassa viisi vuotta rekisteröinnin hakemispäivästä lukien, ja se voidaan uudistaa neljästi viideksi vuodeksi kerrallaan. Jokainen rekisteröintikausi lasetaan edellisen rekisteröintikauden päättymisestä.

Suoja-aika on kuitenkin enintään 15 vuotta, jos malli on moniosaisen tuotteen osa ja se on tarkoitettu tuotteen korjaamiseksi alkuperäiseen muotoon.

25 §

Rekisteröinti voidaan uudistaa aikaisintaan vuotta ennen rekisteröintikauden päättymistä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa sen päättymisestä.

Uudistamista on haettava kirjallisesti rekisteriviranomaiselta, jos uudistamisen yhteydessä halutaan tehdä rekisterimerkintöihin muutos. Muutoin rekisteröinti katsotaan uu-

distetuksi, kun uudistamismaksu on suoritettu.

Rekisteröinnin uudistamisesta on kuuluttava.

25 a §

Rekisteröityä mallia voidaan haltijan kirjallisesta hakemuksesta muuttaa, jos malli on rekisteröity 1, 1 a, 2, 3, 3 a, 4, 4 a tai 4 b §:n vastaisesti. Muutetun mallin tulee kuitenkin täyttää tässä laissa säädetyt rekisteröintiedellytykset eivätkä mallista saatavan kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet saa muuttua. Hakemuksesta on suoritettava mallin muuttamismaksu.

Rekisteröinnin muutoksesta on kuuluttava.

31 §

Tuomioistuimen on kanteesta kumottava rekisteröinti kokonaan tai osittain, jos malli on rekisteröity 1, 1 a, 2, 3, 3 a, 4, 4 a tai 4 b §:n vastaisesti ja este rekisteröinnille on edelleen olemassa. Rekisteröintiä ei kuitenkaan voida kumota sillä perusteella, että mallioikeuden saanut on ollut oikeutettu vain määrättyyn osuuteen siitä.

Jos rekisteröinti on myönnetty muulle kuin 1 §:n mukaan malliin oikeutetulle, kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa se, joka väittää olevansa oikeutettu malliin.

Jos rekisteröinti on myönnetty 4 a §:n 1 **tai** 2 kohdan vastaisesti, kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa se, jonka oikeutta rekisteröinti loukkaa.

Jos rekisteröinti on myönnetty 4 §:n 2 kohdan tai 4 a §:n 3—5 kohdan vastaisesti, kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa ristiriidassa olevan oikeuden hakija tai haltija.

Kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa myös virallinen syyttäjä, jos kanne perustuu 4 §:n 1 kohtaan taikka 4 a §:n 1 tai 2 kohtaan.

Muissa kuin 2—5 momentissa mainituissa tapauksissa kannetta voi ajaa se, jolle rekisteröinnistä on haittaa.

31 a §

Kanne on pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröinnistä ja muista kanteen perusteena olevis-

ta seikoista.

Jos mallioikeuden haltija on ollut vilpittömässä mielessä, kun malli rekisteröitiin tai mallioikeus siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta rekisteröinnin jälkeen.

31 b §

Mallin rekisteröinti voidaan kumota osittain ainoastaan, jos malli kumoamisen jälkeen edelleen täyttää tässä laissa säädetyt rekisteröintiedellytykset eivätkä mallista saatavan kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet muutu.

Asiassa, joka koskee mallin kumoamista osittain, tuomioistuimen on hankittava rekisteriviranomaisen lausunto.

31 c §

Mallin rekisteröinti voidaan julistaa mitättömäksi, vaikka se on lakannut tai siitä on luovuttu.

32 §

Jos malli on rekisteröity muulle kuin 1 §:n mukaan siihen oikeutetulle, on tuomioistuimen malliin oikeutetun kanteesta siirrettävä rekisteröinti hänelle. Kanne on pantava vireille 31 a §:ssä säädetyssä ajassa.

Jos se, jonka rekisteröinti julistetaan menetyksi, on ollut vilpittömässä mielessä alkessaan käyttää mallia tässä maassa tai ryhtyessään sitä varten oleellisiin toimenpiteisiin, saa hän kohtuullisesta vastikkeesta ja muutoin kohtuullisilla ehdoilla jatkaa mallin käyttöä tai aloittaa aiottu käyttö pysyttämällä sen yleisen luonteen. Sellainen oikeus on vastaavilla edellytyksillä myös rekisteriin merkityn käyttöluvan haltijalla.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu oikeus voi siirtyä toiselle ainoastaan sen liikkeen mukana, jossa sitä käytetään tai jossa se oli tarkoitettu käytettäväksi.

38 §

Jos joku sen jälkeen, kun hakemuskirjat ovat tulleet julkisiksi, käyttää 5 a §:n vastaisesti mallia, jonka rekisteröintiä on haettu, on mallioikeuden loukkausta koskevia säännöksiä vastaavasti sovellettava, jos hakemus johtaa rekisteröintiin, kuitenkin niin, ettei häntä saa tuomita rangaistukseen.

Vahingonkorvaukseen siitä käytöstä, joka on tapahtunut ennen 18 §:ssä tarkoitettua rekisteröintihakemuksen kuuluttamista, on tällöin sovellettava, mitä 36 §:n 2 momentissa säädetään.

Mitä 36 §:n 3 momentissa säädetään, ei ole sovellettava, jos korvauskanne pannaan vireille vuoden kuluessa mallin rekisteröimisestä.

46 a §

Jos rekisteriviranomaisen päätöstä ei ole saatu annetuksi tiedoksi hakijalle, väitteentekijälle tai mallioikeuden haltijalle tämän rekisteriviranomaiselle ilmoitettuun osoitteeseen, se voidaan antaa tiedoksi kuuluttamalla asiasta Patentti- ja rekisterihallituksen julkaisemassa mallioikeuslehdessä.

47 §

Mallin rekisteröintihakemuksen, rekisteröinnin uudistamisen ja mallin muuttamisen yhteydessä on suoritettava hakemusmaksu, uudistamismaksu ja mallin muuttamismaksu sekä asian laadun mukaan seuraavat lisämaksut: luokkamaksu jokaiselta tavaraluokalta ensimmäisen jälkeen, yhteisrekisteröintimaksu jokaiselta mallilta ensimmäisen jälkeen, säilytysmaksu mallikappaleen säilytyksestä ja kuulutusmaksu jokaiselta kuvalta ensimmäisen kuvan jälkeen sekä eri maksu mallirekisteriin muista seikoista tehtävistä merkinnöistä. Uudistamismaksu, joka suoritetaan kulumassa olevan rekisteröintikauden jälkeen, on suoritettava korotettuna.

Tämän lain mukaan perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa rekisteröityihin malleihin ja malleihin, jotka rekisteröidään ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn hakemuksen perusteella. Ennen tämän lain voimaan tuloa tehdyn rekisteröintihakemuksen perusteella rekisteröidyn mallin kumoamiseen sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Rekisteröintihakemus, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimas-

sa olleiden säännösten mukaisesti.

Jos joku tämän lain voimaan tullessa käyttää mallia tässä maassa tavalla, joka ei tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan edellyttänyt mallioikeuden haltijan suostumusta, saa hän jatkaa mal-

lin käyttöä, vaikka tämän lain mukaan sellainen suostumus vaadittaisiinkin. Samanlainen käyttöoikeus on myös sillä, joka on ryhtynyt olennaisiin toimenpiteisiin käyttääkseen mallia.

Helsingissä 22 päivänä helmikuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Sinikka Mönkäre*

Liite
Rinnakkaisteksti

Laki

mallioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 12 päivänä maaliskuuta 1971 annetun mallioikeuslain (221/1971) 7 §, 18 §:n 3 momentti ja 45 §:n 2 momentti
muutetaan 1—5, 8, 10, 11, 13 ja 20 §, 3 luvun otsikko, 24, 25, 31, 32, 38 ja 47 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 ja 4 § osaksi laissa 802/1991, 5 § osaksi laissa 1411/1992 ja 47 § osaksi laissa 1035/1992, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a, 3 a, 4 a, 4 b, 5 a—5 c, 10 a, 18 a, 25 a, 31 a—31 c ja 46 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Mallilla tarkoitetaan tässä laissa tavaran ulkomuodon tai koristeen (ornamentin) esikuvaa.

Joka on luonut mallin tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, voi rekisteröimällä mallin saada yksinoikeuden mallin ammatimaiseen käyttöön (*mallioikeuden*) sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

1 §

Joka on luonut mallin tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, voi rekisteröimällä saada yksinoikeuden *malliin* (*mallioikeuden*) sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

1 a §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) **mallilla** tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä kuten linjoista, ääri viivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta tai materiaalista;

2) **tuotteella** teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita, mukaan lukien osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, sekä pakkaukset, pakkauksen ulkoasu, graafiset symbolit ja kirjaintyypit;

3) **moniosaisella tuotteella** tuotetta, joka koostuu useista osista, jotka voidaan korvata siten, että tuote voidaan purkaa ja koota

2 §

Malli rekisteröidään vain, jos se olennaisesti eroaa siitä, mikä on tullut tunnetuksi ennen rekisteröinnin hakemispäivää.

Tunnetuksi katsotaan kaikki, mikä on tullut julkiseksi, joko kuvaamisella, näytteillepanemisella, kaupaksi pitämisellä tai muulla tavalla. Myös malli, joka ei ole vielä tullut julkiseksi, katsotaan tunnetuksi, jos se ilmenee tässä maassa tehdystä patenttihakemuksesta, hyödyllisyysmallihakemuksesta taikka tavaramerkin tai mallin rekisteröintihakemuksesta, joka on tehty tai joka sen mukaan kuin siitä on säädetty on katsottava tehdyksi ennen 1 momentissa tarkoitettua päivää, ja joka malli sittemmin hakemuksen käsittelyn yhteydessä tulee julkiseksi.

3 §

Malli voidaan kuitenkin rekisteröidä, vaikka se kuuden kuukauden kuluessa ennen rekisteröintihakemuksen tekemistä on tullut julkiseksi

1) ilmeisen väärinkäytöksen johdosta hakijaa tai sitä kohtaan, jolta tämä johtaa oikeutensa; tai

2) sen johdosta, että hakija tai se, jolta tämä johtaa oikeutensa, on esittänyt mallin virallisessa tai virallisesti tunnustetussa kansainvälisessä näyttelyssä.

uudelleen.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna tuotteena ei pidetä tietokoneohjelmia.

2 §

Mallioikeus myönnetään, jos malli on uusi ja yksilöllinen.

Mallia pidetään uutena, jollei samanlainen malli ole tullut julkiseksi ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää. Malleja on pidettävä samanlaisina, jos niiden piirteet eroavat toisistaan vain epäolennaisilta yksityiskohdilta.

Mallia pidetään yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää tunnetuksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta. Yksilöllisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon muotoilijan vapaus mallin kehittämisessä.

Moniosaisen tuotteen osan mallia pidetään uutena ja yksilöllisenä, jos:

1) osa pysyy näkyvässä tuotteen tavanomaisen käytön aikana; ja

2) osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden ja yksilöllisyyden vaatimukset.

Edellä 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun tavanomaiseen käyttöön ei kuulu kunnossapito-, huolto- tai korjaustyö.

3 §

Mallin katsotaan tulleen julkiseksi, jos:

1) se on julkaistu rekisteröintimenettelyssä tai muutoin; taikka

2) se on asetettu näytteille, sitä on käytetty liiketoiminnassa tai se on muulla tavoin tullut tunnetuksi.

Malli ei kuitenkaan ole tullut julkiseksi, jos 1 momentissa mainitut toimet eivät olisi kohtuudella voineet tulla Euroopan unionissa alalla toimivien tietoon tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää.

Mallin ei katsota tulleen julkiseksi pelkästään sillä perusteella, että se on salassapitoa edellyttäen saatettu kolmannen henkilön tietoon.

4 §

Mallia ei rekisteröidä

1) jos malli tai sen käyttö on hyvien tapojen tai yleisen järjestyksen vastainen;

2) jos malliin ilman asianomaista lupaa on otettu:

a) valtion vaakuna, lippu tai muu tunnuskuva, rekisteröitävän mallin käyttökohteena olevia tai niiden kaltaisia tavaroita koskeva virallinen tarkastus- tai takumerkki taikka tarkastus- tai takuuleima, suomalainen kunnallisvaakuna taikka kansainvälisen, valtioiden keskeisen järjestön lippu, vaakuna tai muu tunnuskuva, nimitys tai nimen lyhenne taikka myös kuvio, nimitys tai nimen lyhenne, jos se on sanotunlaiseen tunnuskuvaan, merkkiin, nimitykseen tai nimen lyhennykseen sekoitettavissa;

b) sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen toiminimestä tai toiselle tässä maassa elinkeinotoiminnassa vakiinnutetusta tunnusmerkistä, tavaramerkistä taikka toisen sukunimestä, taiteilijanimestä tai vastaavanlaisesta nimestä tahi toisen muotokuvasta, jollei nimi tai muotokuva ilmeisesti tarkoita jotakin kauan sitten kuollutta henkilöä;

c) sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimestä, mikäli nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen tai oikeutta valokuvaan;

d) sellaista, joka ei olennaisesti eroa tässä maassa toiselle rekisteröidystä mallista; tai

3 a §

Mallin ei katsota tulleen julkiseksi 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla, jos malli, jolle haetaan rekisteröintiä, on 12 kuukauden aikana ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää tullut julkiseksi:

1) mallin luoja tai tämän antamien tietojen tai suorittamien toimenpiteiden nojalla kolmannen henkilön toimin; taikka

2) mallin luojaan kohdistuneen väärinkäytöksen seurauksena.

Mitä 1 momentissa säädetään mallin luojasta, koskee myös hänen oikeudenomistajaansa.

4 §

Mallia ei rekisteröidä, jos:

1) *se on yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastainen; tai*

2) *se on samanlainen kuin aikaisempi malli, joka on tullut julkiseksi rekisteröintihakemuksen tekemispäivän jälkeen tai etuoikeutta vaadittaessa etuoikeuspäivän jälkeen ja joka on suojattu edellä mainittua aikaisemmasta päivästä lukien Suomea koskevana rekisteröitynä mallina tai tätä tarkoitavana hakemuksena;*

e) sellaista, joka ei olennaisesti eroa tässä maassa toiselle rekisteröidystä hyödyllisyysmallista.

4 a §

Mallia ei rekisteröidä, jos siihen on ilman asianomaista lupaa otettu:

1) valtion, kunnan tai kansainvälisen, valtioiden keskeisen järjestön vaakuna, lippu tai muu tunnuskuva, nimitys tai nimen lyhennys, taikka kuvio, nimitys tai nimen lyhennys, jos se on sekoitettavissa tällaiseen tunnuskuvaan, merkkiin, nimitykseen tai nimen lyhennykseen;

2) rekisteröitävän mallin käyttökohteina olevia tai niiden kaltaisia tavaroita koskeva virallinen tarkastus- tai takuumerkki taikka tarkastus- tai takuuleima;

3) sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen toiminimestä tai toiselle Suomessa elinkeinotoiminnassa vaikiinutetusta tunnusmerkistä, tavaramerkistä taikka toisen sukunimestä, taiteilijanimestä tai vastaavanlaisesta nimestä taikka toisen muotokuvasta, jollei nimi tai muotokuva ilmeisesti tarkoita jotakin kauan sitten kuollutta henkilöä;

4) sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimestä, mikäli nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen tai oikeutta valokuvaan;

5) sellaista, joka eroaa vain epäolennaisesti Suomessa toiselle rekisteröidystä mallista tai hyödyllisyysmallista.

4 b §

Mallioikeutta ei voida myöntää tuotteen ulkomuodon piirteille, jotka:

1) määräytyvät ainoastaan tuotteen teknisen käyttötarkoituksen mukaan; tai

2) on toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta mallin sisältämä tuote voitaisiin mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen tai asentaa siihen, sen ympärille tai sitä vasten siten, että kumpikin tuote toimii tarkoitettulla tavalla.

Mallioikeus voidaan 1 momentin 2 kohdan estämättä myöntää mallille, joka sallii keskenään vaihdettavissa olevien tuotteiden monenlaisen kokoamisen tai liittämisen ra-

5 §

Mallioikeus sisältää jäljempänä säädetyin poikkeuksin sen, ettei muu kuin mallioikeuden haltija ilman tämän lupaa saa ammattimaisesti käyttää mallia valmistamalla, maahan tuomalla, myytäväksi tarjoamalla, kaupaksi pitämällä, luovuttamalla tai vuokraamalla tavaroita, jotka ulkomuodoltaan eivät olennaisesti eroa mallista tai joihin on otettu jotain, joka ei olennaisesti eroa siitä.

Mallioikeus käsittää vain ne tavarat, joita varten malli on rekisteröity ja samankaltaiset tavarat.

Mallioikeus ei anna mallioikeuden haltijalle oikeutta kieltää mallioikeudella suojatun tavaran hyväksikäyttöä, jos tavara on Euroopan talousalueella saatettu vaihdantaa mallioikeuden haltijan toimesta tai tämän suostumuksella.

kenneyksiköistä muodostuvaksi kokonaisuudeksi.

5 §

Mallioikeus käsittää kaikki mallit, joista asiaan perehtynyt käyttäjä ei saa erilaista kokonaisvaikutelmaa. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon muotoilijan vapaus mallin kehittämisessä.

5 a §

Mallioikeus sisältää jäljempänä säädetyin poikkeuksin sen, ettei muu kuin mallioikeuden haltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväkseen mallia. Mallin hyväksikäyttämistä on muun muassa mallin mukaisen tai sen sisältävän tuotteen valmistaminen, tarjoaminen, markkinoille saattaminen, käyttäminen, maahantuonti, maastavienti taikka varastoiminen näihin tarkoituksiin.

5 b §

Mallioikeus ei käsitä:

1) mallin yksityistä käyttöä, jolla ei ole kaupallista tarkoitusta;

2) mallin käyttöä kokeellisiin tarkoituksiin; eikä

3) toimia, joiden tarkoituksena on toisintaa malli lainausten ottamiseksi tai opetus-tarkoituksiin edellyttäen, että toimet ovat hyvän kauppatavan mukaisia ja että ne eivät aiheuttomasti haittaa mallin tavanomaista käyttöä ja että lähde mainitaan.

Mallioikeus ei myöskään käsitä tilapäisesti maahan tulleissa rekisteröidyissä aluksissa ja ilma-aluksissa olevia varusteita, tällaisten alusten korjausta varten maahan

tuotuja varaosia ja tarvikkeita eikä näiden alusten korjaamista.

5 c §

Mallioikeus ei anna sen haltijalle oikeutta kieltää mallioikeudella suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, jos mallioikeuden haltija on saattanut tuotteen vaihdantaan Euroopan talousalueella tai se on tämän suostumuksella siellä vaihdantaan saatettu.

7 §

Asetuksella voidaan säätää, että ilma-aluksien varaosia ja tarvikkeita saadaan mallioikeuden estämättä tuoda maahan täällä käytettäväksi sellaisten ilma-alusten korjaamiseen, joilla on kotipaikka vieraassa maassa, joka myöntää vastaavat edut suomalaisille ilma-aluksille.

(kumotaan)

7 §

8 §

Asetuksella voidaan säätää, että mallin rekisteröintihakemus, joka tarkoittaa valtakunnan ulkopuolella tehdyssä suojahakemuksessa aikaisemmin esitettyä mallia, on 2 ja 6 §:ää sovellettaessa hakijan pyynnöstä katsottava tehdyksi samanaikaisesti kuin valtakunnan ulkopuolella tehty hakemus.

8 §

Suomessa tehty hakemus katsotaan 2 ja 6 §:ää sovellettaessa tehdyksi samanaikaisesti kuin hakemus toisessa valtiossa, jos malli on esitetty mallin rekisteröintiä tai hyödyllisyysmallin suojaa koskevassa hakemuksessa, joka on tehty teollisoikeuden suojelemista koskevaan Pariisin yleissopimukseen (SopS 5/1921) tai Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen (SopS 5/1995) liittyneessä valtiossa.

Asetuksessa on mainittava tarkemmat ehdot, joilla tällainen etuoikeus saadaan.

Rekisteröintiä tulee hakea Suomessa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun rekisteröintiä on haettu 1 momentissa mainitussa sopimusvaltiossa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös muualla tehtyyn hakemukseen, jonka rekisteriviranomainen erityisistä syistä katsoo sopimusvaltiossa annettuun hakemukseen rinnastettavaksi.

Saadakseen 1 momentissa mainitun etuoikeuden hakijan on pyydettävä sitä Suomessa tehdyssä hakemuksessa ja siinä ilmoitettava, missä ja milloin etuoikeuden perustaksi ilmoitettu hakemus on tehty. Hakijan on lisäksi ilmoitettava, niin pian kuin mahdollista, hakemuksen numero.

2 luku

Rekisteröintihakemus ja sen käsittely

10 §

Mallin rekisteröintihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle.

Hakemuksessa on mainittava ne tavarat, joita varten malli halutaan rekisteröidä. Hakemuksessa on ilmoitettava mallin luoja. Jos mallin rekisteröintiä hakee muu kuin mallin luoja, hakijan on selvitettävä oikeutensa malliin.

Hakemukseen on liitettävä kuva, joka esittää mallin. Jos hakija ennen kuin hakemuksesta 18 §:n mukaisesti kuulutetaan, antaa lisäksi mallikappaleen, tämän on katsottava esittävän mallin. *Hakemuksen tulee sisältää hakijan antama vakuutus, ettei malli hakijan tietämän mukaan ole ennen hakemispäivää tai sitä päivää, jota 8 §:n mukaan on pidettävä hakemispäivänä, tullut tunnetuksi tavalla joka 2 ja 3 §:n mukaan estää mallin rekisteröinnin.*

11 §

Hakemus saa käsittää useita malleja, jos ne tavarat, joita varten mallit halutaan rekisteröidä, valmistuksen ja käytön kannalta kuuluvat yhteen. Tällainen yhteisrekisteröintihakemus saa käsittää enintään 20 mallia.

Yhteisrekisteröinti ei koske koristemalleja.

13 §

Rekisteröintihakemus katsotaan tehdyksi vasta kun hakija on antanut rekisteriviranomaiselle mallia esittävän kuvan tai mallikappaleen.

Hakemusta ei saa muuttaa koskemaan

10 §

Mallin rekisteröintihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle.

Hakemuksessa on ilmoitettava mallin luoja. Jos rekisteröintiä hakee muu kuin mallin luoja, hakijan on selvitettävä oikeutensa malliin. *Lisäksi hakemuksessa on ilmoitettava tuote tai tuotteet, joita hakemus koskee.*

Hakemukseen on liitettävä mallin esittävä kuva-aineisto. Jos hakija antaa lisäksi mallikappaleen ennen kuin hakemuksesta 18 §:n mukaisesti kuulutetaan, tämän on katsottava esittävän mallin.

10 a §

Rekisteröintihakemus katsotaan tehdyksi vasta, kun hakija on antanut rekisteriviranomaiselle mallin esittävän kuva-aineiston tai mallikappaleen ja suorittanut hakemuskäytön.

Hakemukseen liittyvien lisämaksujen suorittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Hakemus voi sisältää useita malleja, jos rekisteröintihakemuksessa ilmoitetut tuotteet kuuluvat samaan luokkaan teollismallien kansainvälisen luokituksen perustamista koskevan Locarnon sopimuksen (SopS 22 /1972) mukaan.

13 §

Hakemusta ei saa muuttaa siten, että mal-

toista mallia tai muita tavaroita kuin mitä hakemuksessa on ilmoitettu.

lista saatavan kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet muuttuvat.

18 §

Väite tehdään rekisteriviranomaiselle kirjallisesti kahden kuukauden kuluessa hakemuksen kuulutuspäivästä lukien.

(kumotaan)

18 a §

Väite on tehtävä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti kahden kuukauden kuluessa hakemuksen kuulutuspäivästä lukien.

Jos rekisteröintiä on hakenut muu kuin 1 §:n mukaan malliin oikeutettu, väitteen voi tehdä se, joka katsoo olevansa oikeutettu malliin.

Jos malliin on ilman asianomaista lupaa otettu 4 a §:n 1 ja 2 kohdissa tarkoitettu tunnus tai merkki, väitteen voi tehdä se, jonka oikeutta rekisteröinti loukkaa.

Jos malli on ristiriidassa 4 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 4 a §:n 3—5 kohdan kanssa, väitteen voi tehdä ristiriidassa olevan oikeuden hakija tai haltija.

Muissa kuin 2—4 momentissa mainituissa tapauksissa väitteen voi tehdä kuka tahansa.

20 §

Kun 18 §:n 3 momentissa säädetty väitteen teentoaika on päättynyt, on hakemus otettava jatkokäsittelyyn. Tässä käsittelyssä on 14—17 §:n säännöksiä sovellettava.

Jos asiassa on tehty väite, on se annettava hakijalle tiedoksi. Jollei väite ole ilmeisesti perusteeton, on hakijalle lisäksi varattava tilaisuus lausuman antamiseen.

3 luku

Rekisteröinnin voimassaoloaika

24 §

Mallin rekisteröinti on voimassa viisi vuotta rekisteröinnin hakemispäivästä lukien, ja se voidaan *hakemuksesta* uudistaa kahdesti viideksi vuodeksi kerrallaan. Jokainen rekisteröintikausi lasketaan edellisen rekisteröintikauden päättymisestä.

20 §

Kun 18 a §:n 1 momentissa säädetty väitteen teentoaika on päättynyt, on hakemus otettava jatkokäsittelyyn. Tässä käsittelyssä on 14—17 §:n säännöksiä sovellettava.

Jos asiassa on tehty väite, on se annettava hakijalle tiedoksi. Jollei väite ole ilmeisesti perusteeton, on hakijalle lisäksi varattava tilaisuus lausuman antamiseen.

3 luku

Rekisteröinnin voimassaoloaika ja rekisteröidyn mallin muuttaminen

24 §

Mallin rekisteröinti on voimassa viisi vuotta rekisteröinnin hakemispäivästä lukien, ja se voidaan *neljästi* viideksi vuodeksi kerrallaan. Jokainen rekisteröintikausi lasketaan edellisen rekisteröintikauden päättymisestä.

Suoja-aika on kuitenkin enintään 15 vuotta, jos malli on moniosaisen tuotteen osa ja

se on tarkoitettu tuotteen korjaamiseksi alkuperäiseen muotoon.

25 §

Rekisteröinnin uudistamista haetaan kirjallisesti rekisteriviranomaiselta aikaisintaan vuotta ennen rekisteröintikauden päättymistä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa sen päättymisen jälkeen. Saman ajan kuluessa on suoritettava 47 §:ssä mainitut uudistamis- ja lisämaksut uhalla, että hakemus muuten hylätään.

Rekisteröinnin uudistamisesta on kuulutettava.

25 §

Rekisteröinti voidaan uudistaa aikaisintaan vuotta ennen rekisteröintikauden päättymistä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa sen päättymisestä.

Uudistamista on haettava kirjallisesti rekisteriviranomaiselta, jos uudistamisen yhteydessä halutaan tehdä rekisterimerkintöihin muutos. Muutoin rekisteröinti katsotaan uudistetuksi, kun uudistamismaksu on suoritettu.

Rekisteröinnin uudistamisesta on kuulutettava.

25 a §

Rekisteröityä mallia voidaan haltijan kirjallisesta hakemuksesta muuttaa, jos malli on rekisteröity 1, 1 a, 2, 3, 3 a, 4, 4 a tai 4 b §:n vastaisesti. Muutetun mallin tulee kuitenkin täyttää tässä laissa säädetyt rekisteröintiedellytykset eivätkä mallista saatavan kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet saa muuttua. Hakemuksesta on suoritettava mallin muuttamismaksu.

Rekisteröinnin muutoksesta on kuulutettava.

5 luku

Mallioikeuden lakkaaminen

31 §

Milloin malli on rekisteröity 1—4 §:n vastaisesti ja este rekisteröinnille on edelleen olemassa, tuomioistuimen on kanteesta kumottava rekisteröinti. Rekisteröintiä ei kuitenkaan voida kumota sillä perusteella, että mallioikeuden saanut on ollut oikeutettu vain määrättyyn osuuteen siitä.

Kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi sillä perusteella, että rekisteröinti on myönnetty muulle kuin 1 §:n mukaan malliin oikeutetulle, voi ajaa ainoastaan se, joka väittää olevansa oikeutettu malliin. Kanne on pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröinnistä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista. Jos mallioikeuden haltija on ollut vilpittö-

31 §

Tuomioistuimen on kanteesta kumottava rekisteröinti kokonaan tai osittain, jos malli on rekisteröity 1, 1 a, 2, 3, 3 a, 4, 4 a tai 4 b §:n vastaisesti ja este rekisteröinnille on edelleen olemassa. Rekisteröintiä ei kuitenkaan voida kumota sillä perusteella, että mallioikeuden saanut on ollut oikeutettu vain määrättyyn osuuteen siitä.

Jos rekisteröinti on myönnetty muulle kuin 1 §:n mukaan malliin oikeutetulle, kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa se, joka väittää olevansa oikeutettu malliin.

mässä mielessä, kun malli rekisteröitiin tai mallioikeus siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta rekisteröinnin jälkeen.

Muissa tapauksissa kannetta voi ajaa jokin, jolle rekisteröinnistä on haittaa. Kannetta, joka perustuu 4 §:n 1 kohdan tai 2 a-kohdan säännöksiin, voi myös ajaa virallinen syyttäjä.

Jos rekisteröinti on myönnetty 4 a §:n 1 tai 2 kohdan vastaisesti, kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa se, jonka oikeutta rekisteröinti loukkaa.

Jos rekisteröinti on myönnetty 4 §:n 2 kohdan tai 4 a §:n 3—5 kohdan vastaisesti, kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa ristiriidassa olevan oikeuden hakija tai haltija.

Kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa myös virallinen syyttäjä, jos kanne perustuu 4 §:n 1 kohtaan taikka 4 a §:n 1 tai 2 kohtaan.

Muissa kuin 2—5 momentissa mainituissa tapauksissa kannetta voi ajaa se, jolle rekisteröinnistä on haittaa.

31 a §

Kanne on pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröinnistä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista.

Jos mallioikeuden haltija on ollut vilpittömässä mielessä, kun malli rekisteröitiin tai mallioikeus siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta rekisteröinnin jälkeen.

31 b §

Mallin rekisteröinti voidaan kumota osittain ainoastaan, jos malli kumoamisen jälkeen edelleen täyttää tämän lain edellytykset eivätkä mallista saatavan kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet muutu.

Asiassa, joka koskee mallin kumoamista osittain, tuomioistuimen on hankittava rekisteriviranomaisen lausunto.

31 c §

Mallirekisteröinti voidaan julistaa mitättömäksi, vaikka se on lakannut tai siitä on luovuttu.

32 §

Jos malli on rekisteröity muulle kuin 1 §:n mukaan siihen oikeutetulle, on tuomioistuimen malliin oikeutetun kanteesta siirrettävä

32 §

Jos malli on rekisteröity muulle kuin 1 §:n mukaan siihen oikeutetulle, on tuomioistuimen malliin oikeutetun kanteesta siirrettävä

rekisteröinti hänelle. Kanne on pantava viireille 31 §:n 2 momentissa säädettyssä ajassa.

Jos se, jonka rekisteröinti julistetaan menetetyksi, on ollut vilpittömässä mielessä alkaessaan *ammattimaisesti* käyttää mallia tässä maassa tai ryhtyessään sitä varten oleellisiin toimenpiteisiin, saa hän kohtuullisesta vastikkeesta ja muutoin kohtuullisilla ehdoilla jatkaa mallin käyttöä tai aloittaa aiottu käyttö pysyttämällä sen yleisen luonteen. Sellainen oikeus on vastaavilla edellytyksillä myös rekisteriin merkityn käyttöluvan haltijalla.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu oikeus voi siirtyä toiselle ainoastaan sen liikkeen mukana, jossa sitä käytetään tai jossa se oli tarkoitettu käytettäväksi.

rekisteröinti hänelle. Kanne on pantava viireille 31 a §:ssä säädettyssä ajassa.

Jos se, jonka rekisteröinti julistetaan menetetyksi, on ollut vilpittömässä mielessä alkaessaan käyttää mallia tässä maassa tai ryhtyessään sitä varten oleellisiin toimenpiteisiin, saa hän kohtuullisesta vastikkeesta ja muutoin kohtuullisilla ehdoilla jatkaa mallin käyttöä tai aloittaa aiottu käyttö pysyttämällä sen yleisen luonteen. Sellainen oikeus on vastaavilla edellytyksillä myös rekisteriin merkityn käyttöluvan haltijalla.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu oikeus voi siirtyä toiselle ainoastaan sen liikkeen mukana, jossa sitä käytetään tai jossa se oli tarkoitettu käytettäväksi.

7 luku

Vastuu ja korvausvelvollisuus

38 §

Jos joku sen jälkeen, kun hakemuskirjat ovat tulleet julkisiksi, käyttää luvatta ammattimaisesti mallia, jonka rekisteröintiä on haettu, on mallioikeuden loukkausta koskevia säännöksiä vastaavasti sovellettava, mikäli hakemus johtaa rekisteröintiin, kuitenkin niin, ettei häntä saa tuomita rangaistukseen. Vahingonkorvaukseen siitä käytöstä, joka on tapahtunut ennen 18 §:ssä tarkoitettua rekisteröintihakemuksen kuuluttamista, on tällöin sovellettava, mitä 36 §:n 2 momentissa on säädetty.

Mitä edellä 36 §:n 3 momentissa on säädetty, ei ole sovellettava, jos korvauskanne pannaan viireille vuoden kuluessa mallin rekisteröimisestä.

38 §

Jos joku sen jälkeen, kun hakemuskirjat ovat tulleet julkisiksi, käyttää 5 a §:n *vastaisesti* mallia, jonka rekisteröintiä on haettu, on mallioikeuden loukkausta koskevia säännöksiä vastaavasti sovellettava, jos hakemus johtaa rekisteröintiin, kuitenkin niin, ettei häntä saa tuomita rangaistukseen.

Vahingonkorvaukseen siitä käytöstä, joka on tapahtunut ennen 18 §:ssä tarkoitettua rekisteröintihakemuksen kuuluttamista, on tällöin sovellettava, mitä 36 §:n 2 momentissa säädetään.

Mitä 36 §:n 3 momentissa säädetään, ei ole sovellettava, jos korvauskanne pannaan viireille vuoden kuluessa mallin rekisteröimisestä.

9 luku

Erinäisiä säännöksiä

45 §

Jos mallioikeuden haltijalla ei ole I momentissa mainittua asiamiestä, voi tiedoksiantaminen tapahtua lähettämällä tiedoksi annettava asiakirja hänelle postitse kirjattuna kirjeenä hänen mallirekisteriin merkityllä osoitteellaan. Jollei rekisteriin ole merkitty täydellistä osoitetta, tiedoksiantaminen voi tapahtua kuuluttamalla virallisessa lehdessä. Tiedoksiantamisen katsotaan tapahtuneen, kun edellä mainitut toimenpiteet on suoritettu.

(kumotaan)

47 §

Mallin rekisteröintihakemuksen ja rekisteröinnin uudistamishakemuksen yhteydessä on suoritettava hakemus- ja uudistamismaksu sekä asian laadun mukaan seuraavat lisämaksut: luokkamaksu jokaiselta tavaruokalta ensimmäisen jälkeen, yhteisrekisteröintimaksu jokaiselta mallilta ensimmäisen jälkeen, säilytysmaksu mallikappaleen säilytyksestä ja kuulutusmaksu jokaiselta kovalta ensimmäisen kuvan jälkeen, sekä eri maksu mallirekisteriin muista seikoista tehtävistä merkinnöistä. Uudistamismaksu, joka suoritetaan kulumassa olevan rekisteröintikauden jälkeen, on suoritettava korotettuna.

Tämän lain mukaan perittävistä maksuista säädetään erikseen.

46 a §

Jos rekisteriviranomaisen päätöstä ei ole saatu annetuksi tiedoksi hakijalle, väitteentekijälle tai mallioikeuden haltijalle tämän rekisteriviranomaiselle ilmoitettuun osoitteeseen, se voidaan antaa tiedoksi kuuluttamalla asiasta.

47 §

Mallin rekisteröintihakemuksen, rekisteröinnin uudistamisen ja mallin muuttamisen yhteydessä on suoritettava hakemusmaksu, uudistamismaksu ja mallin muuttamismaksu sekä asian laadun mukaan seuraavat lisämaksut: luokkamaksu jokaiselta tavaruokalta ensimmäisen jälkeen, yhteisrekisteröintimaksu jokaiselta mallilta ensimmäisen jälkeen, säilytysmaksu mallikappaleen säilytyksestä ja kuulutusmaksu jokaiselta kovalta ensimmäisen kuvan jälkeen, sekä eri maksu mallirekisteriin muista seikoista tehtävistä merkinnöistä. Uudistamismaksu, joka suoritetaan kulumassa olevan rekisteröintikauden jälkeen, on suoritettava korotettuna.

Tämän lain mukaan perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa rekisteröityihin malleihin ja malleihin, jotka rekisteröidään ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn hakemuksen pe-

rusteella. Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn rekisteröintihakemuksen perusteella rekisteröidyn mallin kumoamiseen sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Rekisteröintihakemus, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Jos joku tämän lain voimaan tullessa käyttää mallia tässä maassa tavalla, joka ei tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan edellyttänyt mallioikeuden haltijan suostumusta, saa hän jatkaa mallin käyttöä, vaikka tämän lain mukaan sellainen suostumus vaadittaisiinkin. Samanlainen käyttöoikeus on myös sillä, joka on ryhtynyt olennaisiin toimenpiteisiin käyttääkseen mallia.

Valtioneuvoston asetus

mallioikeusasetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty kauppa- ja teollisuusministeriön esittelystä

kumotaan 2 päivänä huhtikuuta 1971 annetun mallioikeusasetuksen (252/1971) 2 §:n 3 momentin 3 kohta, 2 §:n 4 momentti ja 8 §,

muutetaan 2 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohta, 2 §:n 3 momentin 1 kohta, 4 §:n 1 momentti, 5 §, 6 §:n 2 momentin 1, 2, 3, 8 ja 11 kohta, 9 §:n 1 momentti, 12 §:n 2 momentti, 13 §:n 3 momentti, 14 §, 15 §:n 2, 5, 7 ja 9 kohta, 21 §:n 2 momentin 4, 5 ja 7 kohta, 22 §, 24 §:n 1 momentti ja 28 §:n 2 momentti ja

lisätään 21 §:n 2 momenttiin uusi 9 ja 10 kohta, seuraavasti:

2 §

Hakemuskirjan on oltava hakijan tai hänen asiamiehensä allekirjoittama ja sen tulee sisältää:

3) ilmoitus niistä tuotteista, joita varten mallin rekisteröintiä haetaan;

4) ilmoitus siitä, pyydetäänkö mallioikeuslain (221/1971) 8 §:n mukaista etuoikeutta;

Hakemuskirjaan on liitettävä:

1) mallin esittävä kuva-aineisto;

2) päivä, jona kuva-aineisto tai mallikappale annettiin, jos se ei ole sama kuin hakemuksen tekemispäivä;

3) tuotteet, joita varten mallin rekisteröintiä haetaan ja luokat, joihin malli on luokiteltu;

8) onko hakija mallioikeuslain 18 §:n mukaisesti pyytänyt kuulutuksen lykkäämistä;

11) hakemuksen käsittelyn keskeyttäminen 14 §:n mukaisen yhteensattuman johdosta vanhemman hakemuksen kanssa. Vastaava merkintä tehdään myös vanhemman hakemuksen päiväkirjamerkintöihin.

4 §

Mallin esittävä kuva-aineisto on annettava kolmena kappaleena sellaisessa koossa, joka ei ole A4 (21 cm x 29,7 cm) kokoa suurempi. Kuvien tulee olla toisintamiskelpoisia mustavalkoisena toiseen kokoon.

5 §

Rekisteriviranomainen merkitsee rekisterihakemukseen hakemusnumeron ja hakemuksen tekemispäivän.

6 §

Päiväkirjaan merkitään kustakin hakemuksesta:

1) hakemuksen tekemispäivä ja hakemusnumero;

9 §

Rekisteriviranomainen voi välipäätöksellä kehottaa hakijaa näyttämään toteen mallioikeuslain 8 §:ssä tarkoitetun etuoikeuden toimittamalla määräajassa viranomaiselle etuoikeuden perustana olevan hakemuksen vastaanottaneen viranomaisen antaman todistuksen hakemuksen saapumispäivästä ja hakijan nimestä sekä viime mainitun viranomaisen oikeaksi todistaman jäljennöksen hakemuskirjasta ja siihen liitetystä mallia esittävästä kuva-aineistosta. Tätä määräaika ei saa määrätä päättymään ennen kuin kolme kuukautta on kulunut tässä maassa tehdyn hakemuksen tekemispäivästä.

12 §

Tällaisista hakemuksista on suoritettava

uusi hakemusmaksu sekä muut mallioikeuslain 47 §:ssä tarkoitettut maksut, jollei niitä jo aikaisemmin ole suoritettu.

13 §

Mallin rekisteröitävyys mallioikeuslain 4, 4 a ja 4 b §:n säännösten perusteella on tutkittava siinä laajuudessa kuin mallin laatu sitä edellyttää ja niin, ettei hakemuksen käsittely oleellisesti viivästy.

14 §

Yhteensattuman tapahtuessa mallin rekisteröintiä koskevan aikaisemman hakemuksen kanssa rekisteriviranomainen voi keskeyttää myöhemmän hakemuksen käsittelyn siihen asti, kunnes aikaisempi hakemus on ratkaistu tai se on tullut julkiseksi taikka yhteensattuma hakemuksen muutoksen johdosta on la kannut.

15 §

Mallioikeuslain 18 §:ssä tarkoitettun rekisteröintihakemuksen kuulutuksen tulee sisältää:

2) hakemuksen tekemispäivä tai milloin hakemus mallioikeuslain 10 a §:n mukaan on katsottava tehdyksi;

5) ilmoitus niistä tuotteista, joita varten mallin rekisteröintiä on haettu sekä niistä luokista, joihin malli on luokiteltu;

7) kuva-aineisto mallista;

9) ilmoitus, onko kuva-aineisto värillinen.

21 §

Rekisterin tulee sisältää:

4) ilmoitus niistä tuotteista, joita varten malli on rekisteröity ja niistä luokista, joihin malli on luokiteltu;

5) ilmoitus päivästä

a) jona mallin rekisteröintihakemus mallioikeuslain 10 a §:n mukaan on katsottava tehdyksi,

b) jona hakemusasiakirjat ovat tulleet julkisiksi,

c) jona rekisteröintihakemus on kuulutettu ja

d) jona malli on merkitty rekisteriin;

7) kuva-aineisto mallista;

8) ilmoitus, onko mallikappale annettu.

9) ilmoitus, onko mallia muutettu mallioikeuslain 25 a §:n nojalla

10) ilmoitus mallin osittaisesta kumoamisesta mallioikeuslain 31 §:n nojalla.

22 §

Jos yksi tai useampi hakija on samana päivänä tehnyt kahta tai useampaa mallia koskevat hakemukset, joissa esitetyt mallit eivät eroa toisistaan, tehdään malleja rekisteröittäessä tästä merkintä kunkin sellaisen mallin osalta mallirekisteriin ja rekisteröintitodistukseen merkitsemällä niihin kunkin toisen tällaisen mallin hakemus- ja rekisterinumero.

24 §

Jos joku on rekisteriviranomaiselle ilmoittanut nostaneensa kanteen rekisteröinnin kumoamisesta joko kokonaan tai osittain, sen siirtämisestä tai pakkoluvan saamisesta, on siitä tehtävä merkintä rekisteriin.

28 §

Kun malli on poistettu rekisteristä tai kun mallioikeus on lainvoimaisella tuomioistuimen päätöksellä siirretty toiselle tai osittain kumottu tai kun mallia on muutettu, rekisteriviranomaisen on kuulutettava siitä.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .